

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

DIGITAALISET MENETELMÄT LASTENSUOJELUN PERHEKUNTOUTUKSESSA

Systemoitu kirjallisuuskatsaus

TEKIJÄ Heli Savilampi

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Heli Savilampi	
Työn nimi Digitaaliset menetelmät lastensuojelun perhekuntoutuksessa: Systemoitu kirjallisuuskatsaus	
Päiväys 20.5.2023	Sivumäärä/Liitteet 60/12
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kajaanin Pelastakaa Lapset ry/Harjulakoti	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Digitaalisuus on tullut keskeiseksi tavaksemme hoitaa erilaisia palveluita. Tämän päivän vanhemmat odottavat erilaisia digitaalisia menetelmiä vanhemmuuden kasvun tukena ja vanhemmuuden taitojen vahvistamisen muotoina. Digitaalisen sosiaalityön ja lastensuojelun kautta voidaan tukea perheitä ajasta ja paikasta riippumatta. Se myös mahdollistaa erilaisia osallistumisen keinoja ja luo helposti saatavilla olevan palvelun erilaisissa tuen tarpeissa.</p> <p>Työn tarkoituksena on selvittää, millaisia digitaalisia menetelmiä on käytetty vanhemmuuden tukemiseksi ja millaista vaikuttavuutta vanhemmat ovat niiden käytöstä kokeneet. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa lastensuojelun perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien kehittämiseen. Työn toimeksiantajana toimii Kajaanin Pelastakaa Lapset ry / Harjulakoti.</p> <p>Tämä opinnäytetyö toteutettiin systemoituna kirjallisuuskatsauksena. Aineiston haku rajattiin koskemaan alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnattuja digitaalisia menetelmiä. Tietokantahaut suoritettiin keväällä 2023. Kirjallisuushaku tehtiin ScienceDirect, SAGE Premier, ERIC, EBSCO Host ja ProQuest tietokannoista. Aineiston laadun arvioinnissa käytettiin poissulku- ja mukaanottokriteereitä ja julkaisut pisteytettiin Hawkerin arviointikriteeristön mukaisesti. Lopulliseen aineistoon valikoitui yksitoista (n=11) artikkelia.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että vanhemmat kokivat digitaalisesti toimitun menetelmän olevan hyödyllinen, saavutettava ja helposti käytettävä. Vanhemmat kokivat oman vanhemmuuden taitojen vahvistuneen käytettyään digitaalista sovellusta vanhemmuuden kasvussaan. Myös heidän tiedolliset ja taidolliset vanhemmuuden valmiudet olivat vahvistuneet. Sovelluksen avulla oli helppo lähestyä ammattilaisia ja saada heiltä vastauksia lapsen hoitoon liittyen. Sovellus mahdollisti vanhemmille helpon, ajasta ja paikasta riippumattoman vertaistuen toisista, samaa elämänvaihetta elävistä, vanhemmista.</p>	
Avainsanat digitaaliset menetelmät, vanhemmuus, lastensuojelu, perhekuntoutus, vaikuttavuus	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme in Social Services	
Author(s) Heli Savilampi	
Title of Thesis Digital methods in child welfare rehabilitation: A systematic review	
Date 20.5.2023	Pages/Appendices 60/12
Client Organisation /Partners Kajaanin Pelastakaa Lapset ry/ Harjulakoti	
<p>Abstract</p> <p>Digitality has become a key practice for us to manage different services. Today's parents expect different digital methods to support the growth of parenthood and to strengthen the skills of parenthood. Through digital social work and child protection, families can be supported regardless of time and place. It also enables various means of participation and creates an easily accessible service for different needs of support.</p> <p>The aim of the thesis is to produce researched information on the development of work methods used in the family rehabilitation of child welfare. The purpose of the thesis is to find out what kind of digital methods have been used to support parenthood and what impact parents have experienced in their use. The work is directed by Kajaani Save the Children's Association / Harjulakoti.</p> <p>This thesis was carried out as a systematic literature review. The search was limited to digital methods aimed at parents of children under 7 years of age. Database searches were carried out in spring 2023. The literature search was conducted from ScienceDirect, SAGE Premier, ERIC, EBSCO Host and ProQuest databases. In assessing the quality of the material, exclusion and inclusion criteria were used and the publications were scored according to Hawker's assessment criteria. Eleven articles (n=111) were selected for the final data.</p> <p>The results of the thesis show that parents felt that the digital method was useful, accessible and easy to use. Parents felt that their parenting skills were strengthened after using the digital application in their parenting growth. Their knowledge and skills in parenting had also been strengthened. The application made it easy to approach professionals and get answers from them regarding child care. The application enabled parents to have easy, time and place-independent peer support from others, the same stage of life from living parents.</p>	
<p>Keywords</p> <p>digital methods, parenthood, child protection, family rehabilitation, effectiveness</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	DIGITALISAATIO	8
2.1	Digitalisaatio muuttaa tapaamme toimia	8
2.2	Digitaalisten palveluiden ensisijaisuus sosiaalialan työssä	9
3	VANHEMMUUS ELÄMÄNVAIHEENA	12
3.1	Vanhemmuus digitalisaation yhteiskunnassa	13
3.2	Vanhemmuuden tuen tarpeet	14
4	LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU VANHEMMUUDEN TUKENA	16
4.1	Lastensuojelun avohuollon tukitoimet	17
4.2	Lastensuojelun perhekuntoutus	18
4.3	Kajaanin Pelastakaa Lapset ry/ Harjulakoti	21
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	23
6	SYSTEMOIDUN KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN	24
6.1	Kirjallisuuskatsaus	24
6.2	Hakusanat.....	25
6.3	Mukaanotto- ja poissulkukriteerit.....	26
6.4	Tietokannat	27
6.5	Hakujen eteneminen ja aineiston keräämisen kuvaus	29
6.6	Tutkimukseen valikoituneiden tutkimusten arviointi	29
6.7	Aineiston sisällönanalyysi.....	30
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	33
7.1	Digitaalinen menetelmä vanhemmuuden tukimuotona.....	33
7.2	Digitaalisen menetelmän koetut vaikutukset vanhemmuuteen.....	36
7.2.1	Tiedollisten vanhemmuuden taitojen vahvistuminen.....	36
7.2.2	Taidollisten vanhemmuuden taitojen vahvistuminen.....	38
7.2.3	Sosiaaliset taidot vanhemmuuden vahvistumisessa.....	39
8	POHDINTA.....	41
8.1	Tutkimustulosten tarkastelu	41
8.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	44
8.3	Oman asiantuntijuuden kehittyminen.....	46
8.4	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset.....	46

9 LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT.....	50
LIITE 1. TIETOKANTAHAKU.....	60
LIITE 2. KIRJALLISUUSKATSAUKSEEN VALIKOITUNEET ARTIKKELIT	62
LIITE 3. LAADUNARVIOINNIN TARKASTUSLISTA	71

1 JOHDANTO

”Digi kuuluu kaikille” linjaa Aluehallintovirasto saavutettavuusvaatimuksistaan ja niiden toteutumisesta omilla internetsivuillaan (Aluehallintovirasto 2023). Digitalisaatio on tullut voimakkaasti meidän eri palveluihimme. Yhteiskunnassamme on digitalisaation murros, jota edistetään lainsäädännöllä sekä erilaisilla valtakunnallisilla linjauksilla. Tulevaisuuden Suomea muotoillaan palveluiden osalta uudelleen, jossa digitalisaatio on vahvasti kehittämisessä mukana. Tämän tavoitteena on luoda palvelujärjestelmä, jossa palvelut ovat yhdenvertaisia, saavutettavia ja kustannustehokkaita. Näillä toimilla tavoitellaan asiakkaiden mahdollisuuksia hoitaa asioitaan erilaisten kykyjen, mieltymysten ja mahdollisuuksien mukaisesti. (Valtiovarainministeriö 2020, 3.)

Erilaisten digitaalisten palveluiden kehittämisessä ja ihmisten hyvinvoinnin edistämisessä tulee ottaa huomioon käyttäjälähtöisyys, saavutettavuus sekä turvallinen tapa käyttää näitä palveluita. Käyttäjälähtöisissä palveluiden kehittäminen lähtee asiakkaita osallistamalla sekä tarjoamalla heille esteettömät ja saavutettavat palvelut. Toisaalta käyttäjiä tulee motivoida näiden palveluiden käyttöön kannustamalla heitä sekä opastamalla niiden käytössä. Myös erityisryhmien erilaiset tarpeet tulee huomioida, joka onnistuu kytkemällä digitaaliset palvelut niiden käyttötilanteisiin. (Valtiovarainministeriö 2020, 3-4.)

Koronapandemian kautta yleistynyt tietotekniikan käyttö on muuttanut asenteitamme digitaalisesti toimitettujen palveluiden muotoon, jonka seurauksena yhä useampi kokee näiden palveluiden käytön motivoivaksi ja hyödylliseksi. Digitalisaatio on muuttanut toimintaamme ja näin asioiden hoitaminen teknologiaa apuna käyttäen on saanut asioiden hoitamisesta sujuvampaa. (Kainiemi, Virtanen, Saukkonen, Kyytsönen, Vehko & Heponiemi 2021, 1; Neittaanmäki, Lehto, Savonen 2021, 11.)

Idea tämän tutkimuksen tekemiseen lähti omasta kiinnostuneisuudestani palveluiden kehittämiseen Harjulakodin toiminnan osalta. Toimin Harjulakotia ylläpitävässä Kajaanin Pelastakaa Lapset ry:ssä hallituksen puheenjohtajana. Olen myös aikaisemmin toiminut Harjulakodissa johtajana. Harjulakoti toimii työni tilaajana. Perhekuntoutuksen kehittäminen on ollut toimintasuunnitelmissa ja nyt siihen avautui hyvä mahdollisuus tämän tutkimuksen myötä. Henkilökohtaisesti minua kiinnostaa juuri lastensuojelun perhekuntoutuksen kehittäminen. Kävin opettajani kanssa keskustelun opinnäytetyön aihevalinnasta, jota kautta päädyin valitsemaan tämän aiheen.

Tämän työn tarkoituksena on selvittää, millaisia digitaalisia menetelmiä on käytetty vanhemmuuden tukemiseksi ja millaista vaikuttavuutta vanhemmat niiden käytöstä ovat kokeneet. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa lastensuojelun perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien kehittämiseen. Sosiaalityössä keskeinen asia on asiakkaan kohtaaminen ja vuorovaikutteisuus. Vaikuttava ja onnistunut kohtaaminen sekä yhteistyö asiakkaan kanssa ovat luottamuksen tärkeitä elementtejä, joilla onnistutaan laadukkaasti työn rakentamisessa. Sosiaalityössä digitalisaatio on tullut muita aloja hitaammin asiakastyöhön juuri tuon kohtaamisen haasteen vuoksi. Miten kohdata asiakas sähköisiä menetelmiä apuna käyttäen niin, että se rakentaa yhteistä näkemystä ja luottamusta? Digitaaliset välineet voivatkin olla uusi mahdollisuus täydentämään sosiaalihuollon palveluita pitkien matkojen Kainuussa. (Välimäki, Vornanen, Vanjusov, Hämäläinen 2021, luku 10.)

Lastensuojelussa työn painopisteenä on lapsen terveyttä, hyvinvointia ja kehitystä tukeva työ. Työtä tehdään yhdessä vanhemman kanssa, jotta löydetään sellaisia ratkaisuja, jotka estävät lapsen hyvän ja terveen kasvun sekä kehityksen. Vanhemmuuden haasteet voivat vaatia lapsen edun turvaamista lastensuojelun avohuollon tukitoimin. Lastensuojelun perhekuntoutus avohuollon tukitoimena pyrkiikin vahvistamaan vanhemmuuden taitoja siten, että lapsen kehitystä vaarantavat esteet poistuvat. (Välimäki ym. 2021, luku 10; Lastensuojelulaki 417/2007 36 §.)

2 DIGITALISAATIO

2.1 Digitalisaatio muuttaa tapaamme toimia

Digitalisoituminen ja digitalisaatio eivät ole niin uusi asia kuin usein miellämme sen. Suomessa digitalisaatio on lähtenyt käyntiin jo 1980-luvulla, kun kotitietokoneet alkoivat yleistyä kotitalouksissa. Tänä päivänä 2020-luvulla elämme keskellä modernia yhteiskuntaa, jossa digitalisaatiolla ja digitalisoitumisella on keskeinen ja merkittävä rooli jokaisen kansalaisen kohdalla. Digitaalinen teknologia on kietoutunut monien yhteiskunnan perustoimintoihin voimakkaasti ja nämä erilaiset tekoälyteknologiat ovatkin yhteiskuntamme kehityksen moottoreita tarjoten mahdollisuuksia rakentaa uusia palveluita, jotka tukevat ihmisten toimintaa. Digitalisoituminen tarkoittaa erilaisten digitaaliteknologioiden käyttöönottoa yhteiskunnan eri osa-alueilla. Digitalisaatiolla puolestaan uudistetaan toimintaa hyödyntäen digitaalista tietoa ja digitaalista teknologiaa. Tämä haastaa yhteiskuntaamme muotoilemaan palveluitamme uudelleen, joka edellyttää ja on jo edellyttänyt isoja rakenteellisia ja hallintorajat ylittäviä, ylisektorisia muutoksia. Digitalisaatiota edistetään monin tavoin erilaisilla strategioilla niin valtakunnan tasolla kuin Euroopankin tasolla ja sen tuoma muutos muuttaa tapaamme toimia ja tuottaa uudenlaista arvoa elämäämme. (Heikkinen 2022, Valtioneuvosto 2023, 9, 28; Myllymäki 2021, luku 1; Tarkoma 2021, luku 5.)

Digitalisaatiolle ei ole kuitenkaan mitään yhtä selitteistä tai vakiintunutta määritelmää olemassa. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) määrittelee digitaalisen palvelun tarkoittavan verkkosivustoa tai mobiilisovellusta tai näiden yhdistelmää, joka tarjoaa käyttäjälleen palvelukokonaisuuden. Mobiilisovellus tarkoittaa sovellusohjelmistoa, joka on suunniteltu ja kehitetty käytettäväksi älypuhelimella tai tablettitietokoneella. Lähtökohtana digitalisaatiossa on, että sen avulla pyritään helpottamaan arkeamme muun muassa viemällä palvelut verkkoon, jossa niitä voi käyttää missä ja milloin vain, ajasta ja paikasta riippumatta. (Koko kansan digi julkaisuaika tuntematon; Valtiovarainministeriö julkaisuaika tuntematon; Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta 306/2019, 2 §.)

Kaiken kaikkiaan digitaalisten palveluiden merkitys kasvaa tulevaisuudessa entisestään ja luo osaltaan puitteet muutosten onnistumiselle ja uusille palveluille. Digitaalisten palveluiden tuleminen eri toimintoihimme haastaa meidät kyseenalaistamaan nykyiset toimintatapamme ja luomaan niistä uusia, entistä toimivampia ja joustavampia kansalaisille. Digitaalisten toimintojen kautta luodaan yhteiskuntaamme entistä paremmat, saavutettavammat, esteettömämmät ja luotettavammat palveluketjut kaikille kansalaisille, mutta etenkin niille erityisryhmille, joille ei ole tällä hetkellä

palveluita jatkuvasti saatavilla. Tämä kuitenkin edellyttää kansalaisilta mahdollisuuksia ja valmiuksia toimia aktiivisesti, innovatiivisesti ja uusia teknologioita hyödyntäen. Suomessa tähän on hyvät mahdollisuudet, koska EU:n digitaitoja koskevassa DESI-indeksi vertailussa 79 prosenttia (16-74-vuotiaista.) suomalaisista omaa hyvät digitaaliset perustaidot. Tämä luku on eurooppalaisittain varsin korkea. Digitaaliset perustaidot mittaavat kykyä käyttää digitaalisia laitteita ja palveluita, ja ne tulevat olemaan digitalisoituvassa yhteiskunnassamme kansalaistaito. Näiden taitojen avulla viemme eteenpäin kestävästä yhteiskunnallisesta kehityksestä eteenpäin. Digitalisoituvan yhteiskunnan perustaa ovat arjen digitaidot, esteettömät, saavutettavat ja selkokielelliset palvelut sekä digitaalinen sivistys, jotka rakentuvat käyttäjistään käsin. Digitaalisesta sivistyksestä puhuttaessa tarkoitetaan kansalaisten monipuolisia tieto-, arvostelu-, toiminta- ja empatiakykyä digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Digitaalinen sivistys ja hyvät digitaidot vaikuttavat palveluiden positiivisiin käyttökokemuksiin ja ovat siten lisäämässä ja vahvistamassa digitaalisten palveluiden käyttöä. (Valtioneuvosto 2022, 50, 33-34; European commission 2023, 14; Valtiovarainministeriö julkaisuaika tuntematon.)

2.2 Digitaalisten palveluiden ensisijaisuus sosiaalialan työssä

Suomessa toteutettiin vuosina 2020-2023 digitalisaation edistämisen ohjelmaa. Tämän ohjelman tarkoituksena oli edistää digipalveluiden ensisijaisuutta, valmistella sekä muodostaa digitaalista asiointia ja kehittää palveluita sekä niiden käyttöönottoa kaikille kansalaisille. Kansallinen strateginen etenemissuunnitelma digitalisaatiolle ja datatalouden kansalliselle edistämiseksi asetettiin Suomessa syksyllä 2022, jossa laadittiin kansalliset visiot ja tavoitteet digitaalseksi kompassiksi vuoteen 2030. Näiden avulla edistetään Suomessa yhtenäisiä toimintatapoja digitaalisten palveluiden ensisijaisuudesta, mutta se myös näyttää suuntaa yhteiselle digitalisaation ja datatalouden kehitykselle sekä määrittelee painopistealueita Suomen vaikuttamistyölle. (Valtioneuvosto 2023, 7.)

Sosiaali- ja terveydenhuoltoon hyvinvointiteknologian kehittyminen tuovat muutoksia sähköiseen tiedonhallintaan ja palveluiden sähköistämiseen. Nämä ovatkin olleet soteuudistuksessa keskeisiä tapoja toimintamallien ja -tapojen uudistamisessa. Digitaalisten palveluiden tuomisella sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään katsotaan tuovan lisää vaikuttavuutta, tehokkuutta ja nopeutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisissa tavoitteissa linjataan, että digitaalisten palvelui-

den käyttöönoton mahdollisuudet tulee hyödyntää monipuolisesti, huomioida alueelliset palvelut sekä kohdentaa niiden käyttöä tarkoituksenmukaisesti. Näiden avulla vastataan asiakkaiden palvelutarpeisiin kustannuksia hillitsemällä, mutta myös löydetään uudenlaisia tapoja järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kansalaisille. Tällä tavalla järjestettyinä ne vahvistavat kansalaisten hyvinvointia ja osallisuutta ajasta ja paikasta riippumatta. Toiminnan digitalisoitumiselle on tarvetta, koska tällä hetkellä kansalaiset kokevat sähköiset palvelut suppeiksi ja odottavat uusia sähköisiä ja digitaalisia palveluita. (Valtiovarainministeriö 2023, Rätty ym. 2020, 5, 7-8; Valtioneuvosto 2023; Rätty ym. 2020, 10.)

Sosiaalialalla digitalisoituminen ja sähköiset palvelut ovat edenneet muita aloja hitaammalla vauhdilla. Sosiaalialan työn luonteeseen ja perustaan on perinteisesti kuulunut koettu asiakassuhde, sen luottamuksellisuus ja turvalliseksi koettu vuorovaikutus. Vuorovaikutuksen muuttuminen asiakassuhteessa onkin jakanut mielipiteitä digitalisaatioon suhtautumisesta. Sosiaalialan digitalisaation tilannetta on kuvattu ”kahtiajakautuneeksi”, koska sen nähdään olevan joko kaiken pelastava tai sosiaalialan tuhoaja. Toisaalta sosiaalialan työtä ohjataan voimakkaasti lainsäädännöllä, mutta myös moraalinen velvoite tarjota käyttökelpoisia palveluita ja ammatillisesti tuotettuja palveluita kaikille kansalaisille ovat vaikuttaneet sosiaalialan digitalisoitumiseen. Digitaalisen teknologian ja sähköisten palvelujen tuottamisessa on harkittava asiakaskunnan mahdollisuuksia saavuttaa ja käyttää palveluja, mutta myös palvelujen tasapuolista saavutettavuutta. Sosiaalialan digitaalisten palveluiden kehittämisessä tärkeää onkin asiakkaiden osallisuuden lisääminen sähköisten kanavien kautta sekä vuorovaikutuksen entistä parempi mahdollistuminen muun muassa läheisten kanssa. Keskeisinä elementteinä kehittämisessä tulee huomioida uudenlaiset tavat tarjota palveluita ja yhteydenottomahdollisuuksia, ei niinkään innovoida uusia sähköisiä palveluita tai kehittää uusia ratkaisuja uusiin tarpeisiin. (Heino & Kärkkäinen 2018, 45-47; Vallipuro 2021, 4; Heino ym. 2018, 47.)

Sosiaalialan digitaalisten palveluiden kehittämisen hitauden taustalla on myös pidetty sen yhteisöllisyyden luonnetta ja olemusta, jossa aikaan ja paikkaan kiintymättömyys on uutta. Vuonna 2018 DigiSote – hankkeessa todettiin, että sosiaalihuollon sähköisten palveluiden kenttä on pirstaleinen ja teknologiaan liittyvät työntekijöiden osaamisen puutteet hidastavat digitalisaation edistymistä ja palveluiden monipuolistamista. Yhtenä syynä sähköisten palveluiden hitaaseen kehittymiseen on liitetty sosiaalityön suhdeperustainen työn luonne. Työ sosiaalialalla pohjaa keskeisesti asiakkaan ja työntekijän luottamukselliseen vuorovaikutussuhteeseen, jossa on vallankäytön, kontrollin sekä tuen elementtejä. Nämä elementit korostuvat

varsinkin lastensuojelutyössä, jossa ne ovat keskeisesti esillä työntekijän ja asiakkaan välisessä toiminnassa. Lastensuojelussa joudutaan tekemään erilaisia päätöksiä turvallisten kasvuolosuhteiden turvaamiseksi eli käyttämään valtaa muun muassa tilanteessa, jossa lapsi tai nuori tai koko perhe sijoitetaan kodin ulkopuolelle.

Sosiaalityöhön liittyvät usein myös erilaiset ristiriitatilanteet ja näkemykset lapsen turvallisiin ja kehitystä tukeviin kasvuolosuhteisiin. Nämä voivat olla sosiaalityöntekijälle itsestään selviä, mutta asiakkaalle ainutkertaisia tilanteita. Lastensuojelutyö, perhetyö ja perhekuntoutuksessa esimerkiksi videoyhteyden avulla toteutetussa vuorovaikutustilanteessa voi työntekijän huomio kohdistua asiakkaan kohtaamisen lisäksi ympäristön havainnointiin eli kontrolliin. Myös asiakas voi kokea videoyhteydenpidon kontrolloivana. Videoyhteydestä voikin tulla asiakkaan vointia, kotiympäristöä tai muuta ympäristöä havainnoivaa toimintaa, josta katoaa sosiaalityön keskeinen ohjauksen ja tuen rooli sekä merkitys. Jotta nämä asiat eivät vaikuttaisi tai estäisi luottamuksellisen asiakassuhteen syntymistä, ne täytyy sanoittaa muun muassa mitä tarkoitusta varten videoyhteys on ja mikä sen merkitys eri osapuolille on. Näin videoyhteyden avulla annettu tuki ja ohjaus eivät saa kontrollin merkitystä eikä sitä koeta sellaiseksi. Asiakkaiden kanssa on tärkeää ja merkityksellistä käydä yhteinen keskustelu ennen sähköisten ohjaus- ja tukimenetelmien käyttöä, jotta näiltä tilanteilta vältytään. Selvittämättöminä nämä asiakassuhteet voivat saada piilomerkityksen. Luottamuksellinen asiakassuhde on kuitenkin sosiaalialan tärkeimpiä asioita, kun työtä tehdään yhdessä vahvistaen vanhemmuuden taitoja sekä lapsen turvallisen kasvu- ja kehitysympäristön elementtejä. (Salpakoski 2018, 13; Vallipuro 2021, 4-5; Heino ym. 2018, 50.)

Sosiaalihuollon asiakkaat ovat usein heikommassa asemassa olevia, joiden tietotekniset taidot voivat olla puutteelliset tai rajalliset liittyen sairauksiin, vointiin tai kykyyn käyttää sähköisiä palveluita itsenäisesti. Sosiaalihuollon asiakkaiden sähköisten palveluiden käytön lisäämisessä tuleekin ottaa huomioon erilaiset ohjauksen elementit, joilla edistetään asiakkaiden kykyä ja mahdollisuuksia käyttää näitä palveluita. Sosiaalialan työssä tuleekin korostumaan työntekijöiden motivaatio ja osaminen ohjata asiakkaita teknologiaosaamisessa ja asiakkaiden digitaalisissa taidoissa. Näin erilaisten asiakasryhmien ja yksittäisten asiakkaiden kyvyt käyttää sähköisiä palveluita mahdollistuvat jatkossa paremmin, kattavammin ja laadukkaammin. Näillä keinoilla edistetään parhaiten sosiaalialan digitalisoitumista sekä saadaan parempi vastaavuus käyttäjien ja palvelujärjestelmän tarpeisiin. (Heino ym. 2018, 50; Rätty ym. 2020, 13.)

3 VANHEMMUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Valmistautuminen vanhemmuuteen konkretisoituu silloin, kun vanhemmat saavat tietää vauvan tulosta. Tämä on ensi askel kohti vanhemmuutta. Muutos saa aikaiseksi vanhemmissa monenlaisia tunteita. Vanhemmuuteen kasvaminen käynnistää prosessin, jossa käsitellään muun muassa parisuhdetta, elämäntilannetta, vanhemmuuden minäkuvia ja tulevan lapsen tarpeita. Vanhemman rooli lapsen kasvatuksesta käynnistää kasvuprosessin, jossa vanhemmaksi kasvetaan pikkuhiljaa, mutta myös valmistaudutaan vanhemman rooliin kasvattajana. Vanhemman tehtävänä on huolehtia pienen ihmisen kasvusta ja kehityksestä ja ottaa vastuu tästä kaikesta. (Sariola, Nuutinen, Sainio, Saisto, Tiitinen 2014, 137, 144-145.)

Vanhemman omat lapsuuden kokemukset heijastuvat tähän elämänvaiheeseen keskeisesti, jotka voivat olla hyvinkin kipeitä. Tämä elämänvaihe nostaa tulevassa vanhemmassa pintaan omia kokemuksia, jotka eivät aina ole positiivisia. Vanhemmat voivat elää hyvinkin ristiriitaisten tunteiden ympäröiminä, mieleen voi tulla kesken jääneitä kehitystehtäviä tai jopa traumaattisia kokemuksia omasta lapsuudesta. Nämä tunteet voivat heijastua monenlaisia oireina ja suhtautumisena tulevan lapsen syntymään. Käsittelemättöminä nämä tunteet heijastuvat oman vanhemman roolin toteuttamiseen ja voivat haitata varhaisen vuorovaikutuksen myönteistä kehittymistä vanhemman ja lapsen välillä sekä lisätä vanhemman riskiä lapsensa kaltoinkohteluun tai laiminlyöntiin. (Sariola ym. 2014, 142-144; Paavilainen, Rantanen, Flinck 2022, 21.)

Vanhemmuuteen siirtyminen ja kasvaminen on haastavampaa vanhemmilla, joilla on entuudestaan riskitekijöitä olemassa. Vanhempien alhainen sosioekonominen tausta, suunnittelematon raskaus, tyytymättömyys ihmissuhteisiin, masennus ja ahdistus sekä alhainen itseluottamus lisäävät lapsuuden riskitekijöitä hyvään ja tasapainoiseen lapsuuteen. Näillä vanhemmuuden riskitekijöillä on todettu olevan vaikutusta lapsen kehitystä heikentävästi. Toisaalta taas vanhempia tukemalla, vahvistamalla heidän itseohjautuvuuttaan sekä lapsen tarpeisiin vastaamista, niistä voi muodostua lapsen kehitykselle suojaavia tekijöitä. Raskaus ja vanhemmuus ovat kasvamisen aikaa, joka on otollista aikaa erilaisille psyykkisille muutoksille. Raskaus ja tuleva vanhemmuus saavat aikaan vanhemmissa joustavampia mielen rakenteita ja uuden oppimista, jos niitä voidaan tukea riittävän hyvin ja varhain. (Mihe-
lic, Morawska, Filus 2018; Sariola ym. 2014, 145.)

3.1 Vanhemmuus digitalisaation yhteiskunnassa

Vanhemmuuden odotukset ovat muuttuneet digitalisaation aikakaudella merkittävästi. Dataistuva yhteiskunta on tuonut sosiaalisen median kautta vanhemmuuteen uudenlaisia haasteita, joiden kanssa tuoreet vanhemmat kamppailevat. Digitalisaatio asettaa uudenlaisia paineita hyvästä ja riittävästä vanhemmuudesta. Vanhemmaksi kasvetaan yhä enemmän sosiaalisen median alustoilla, joka tarkoittaa sieltä saatua vertaistukea, mutta se myös lisää paineita omasta vanhemmuuden roolista. Digitalisoituva yhteiskunta on myös muuttanut tiedon hakua vanhemmuuteen liittyvissä asioissa ja tehnyt vanhemmuudesta tietosensitiivistä. Tämän päivän vanhemmat haluavat hakea tietoa eri kanavista omaan vanhemmuuteensa. (Saloranta 2022, 1, 12-13.)

Vanhemmuus jo sinällään tuo haasteita vanhemmille, mutta digitalisaation tuomat epärealistiset vanhemmuuden kuvat lisäävät vanhempien painetta hyvästä vanhemmuudesta. Jatkuva vertailu sosiaalisen median alustoilla lisää vanhempien kuormittuneisuutta lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen perustarpeiden tyydyttämisestä. Sosiaalisen median luoma kuva täydellisestä vanhemmuudesta korostuu kuvien ja kertomusten jakamisesta niin sanotuista tähtihetkistä tai kohokohdista. Siellä harvoin keskustellaan tai jaetaan kuvia ihan tavallisesta perusarjesta, joka on sinällään hyvin merkityksellinen pienelle lapselle. Tämä saa aikaan vanhemmissa syyllisyyttä omasta kasvatustehtävästä. (Mieli ry/Kotkan seudun mielen-terveys ry julkaisuaika tuntematon)

Vaikka erilaiset tuki- ja ohjausmenetelmät lapsi- ja perhepalveluissa ovat kehittyneet viime vuosina paljon ja niiden käytössä hyödynnetään digitaalisia palveluita, niiden käyttöön liittyy vielä paljon haasteita. Uudenlaisen toimintakulttuurin muutoksen saattaminen käytäntöön vaatii ajattelutavan muutoksia. Vanhemmille suunnattujen palveluiden kohdalla tulisi huomioida asiakaskunnan mahdollisuudet saavuttaa heitä palvelevat ja tukevat sähköiset palvelut. Haasteita varmasti kohdataan näiden asioiden kohdalla. Millaisilla ratkaisulla ja keinoilla saavutamme palveluiden piiriin ne vanhemmat, joilla on haasteita omassa vanhemmuudessaan? Mahdollistaako meidän digitaaliset ratkaisumme heidän tuen tarpeet ja miten ne ovat huomioituina palveluiden kehittämisessä? (Petrelius, Erikson 2019, 3.)

3.2 Vanhemmuuden tuen tarpeet

Koronavirus pandemia vaikutti vanhempien hyvinvointiin kahtia jakautuvalla tavalla. Haavoittuvassa asemassa olevat vanhemmat kokivat voivansa entistäkin huonommin jäädessään tukiverkkojen ja -palveluiden ulkopuolelle, kun palvelujen tarjoamisen luonne muuttui. Lapsiperheiden palveluiden käyttö laski huomattavasti. Poikkeustilanteessa lapsia ei viety varhaiskasvatukseen, lääkärikäynnit vähenivät sekä lastenneuvolatoiminta muuttui rajusti. Poikkeustilanne vaikutti voimakkaasti lapsiperheiden sosiaalipalveluiden käyttöön sekä laski eri järjestöjen ja seurakunnan lapsille tarjoamien palveluiden käyttöä. Tukiverkkojen ja -palveluiden heikko saataavuus vaikuttivat vanhempien pahoinvointia lisäävästi. Vanhempien pahoinvointi on suoraan yhteydessä vanhempien uupumukseen ja sen puolestaan katsotaan olevan yhteydessä lapseen kohdistuvaan laiminlyöntiin kasvatuksessa. Positiivisena asiana taas koronapandemia kiihdytti erilaisten sähköisten palveluiden ja etäyhteyksien tuleamista osaksi vanhemmuuden työtä. Erilaiset digitaaliset vanhemmuuden ohjauksen tavat ovat olleet vanhemmista kiinnostavia ja saaneet heidät osallistumaan pitkien välimatkojen, heikkojen liikenneyhteyksien tai perheen aikataulujen haasteista huolimatta. (THL 2020, Sorkkila 2020, Rönkä ja Kekkonen 2020.)

FinLapset kyselytutkimuksen (2020) tuottaman tiedon mukaan suurin osa alle 4-vuotiaiden lasten vanhemmista voi maassamme hyvin. Joukossa on myös vanhempia, joiden hyvinvoinnissa ja jaksamisessa on haasteita. Vauvaperheistä noin kolmanneksella on ollut vauvan odotusaikana masennusoireilua sekä kolmasosalla vauvaperheiden vanhemmista on ollut uupumusta. Lapsiperheiden vanhemmat kokevat myös yksinäisyyttä, vaikka heillä olisikin joku, jonka kanssa jakaa huolia, suruja ja iloa. Vauvaperheiden vanhemmista 12 prosenttia koki itsensä yksinäiseksi ja nelivuotiaiden lasten vanhemmista ainoina aikuisina elävät ja työelämän ulkopuolella olevat vanhemmat kokivat yksinäisyyttä enemmän kuin muut vanhemmat. (THL 2022a.)

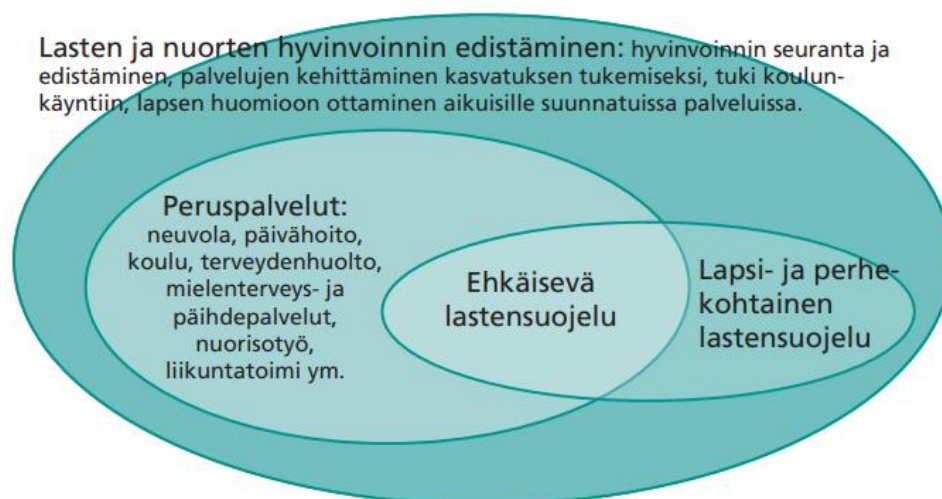
Samanlaisia tuloksia myös Vuorenmaa (2019, 1, 8.) tuo esille julkaisussaan vanhempien hyvinvointiin liittyen. Hän mukaansa maassamme on edelleen vanhempia, jotka kokevat oman kasvatustyönsä haasteelliseksi. Vaikka suurin osa alle 4-vuotiaiden lasten vanhemmista voi hyvin, on joukossa vanhempia, jotka kokevat oman arjen haasteelliseksi ja kuormittavaksi. Näitä haasteita kohtaavat varsinkin yhden aikuisen perheissä elävät aikuiset. Näissä perheissä vanhempien avun tarve oli

suurinta lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa, tunne-elämän haasteisiin liittyvissä asioissa sekä omaan vanhemmuuteen liittyvissä asioissa.

4 LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU VANHEMMUUDEN TUKENA

Maassamme on uudistettu lapsi- ja perhepalveluita kuin hyvinvointipalvelujakin ja keskeisenä tavoitteena on parantaa kansalaisten mahdollisuuksia huolehtia omasta elämästään. Jo Sipilän hallituksen aikana käynnistettiin muutosohjelma (LAPE-hanke), jonka päämääränä oli perheiden monimuotoisuuden tukeminen, lapsen edun edistäminen sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja omien voimavarojen vahvistuminen sekä hajanaisen palvelujärjestelmän uudistaminen vahvistuen lasten ja perheiden peruspalveluita. Tavoitteena oli integroida lasten, nuorten ja perheiden palvelut yhteen sekä vahvistaa lapsen etua ja vanhemmuutta. Näitä uudistuksia ja muutoksia on pyritty kehittämään ja vahvistamaan myös Marinin hallituskaudella jatkamalla lapsiperheiden muutosohjelmaa. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden verkostoa, perheiden monimuotoisuutta ja hyvinvointia on vahvistettu strategisilla ohjelmilla. Lasten ja perheiden kanssa toimivilta viranomaisilta on edellytetty luoda lapsiperheiden tukemiseksi toteutettuja, hyvinvointia edistäviä sekä ongelmia ehkäiseviä ja korjaavia toimia. Näillä pyritään tukemaan paremmin vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä vähentämään hyvinvointieroja. (Valtioneuvosto 2015, 20-21; Hastrup 2019, 6; Valtioneuvosto 2019, 143, 147.)

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden piirissä toimivilta viranomaisilta edellytetään, että he tarjoavat riittävän varhain perheelle tarpeellista apua ja tukea varhain, jotta korjaavilta lapsiperhepalveluilta välttyttäisiin. Tämä on myös lisää kustannustehokkuutta. Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleviltä edellytetään myös, että heidän on ohjattava perheet tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan sellaisia palveluita, joita annetaan hyvinvointialuiden muissa lapsi-, perhe-, ja nuorisopalveluissa, jotka ovat ns. matalan kynnyksen palveluita. Ehkäisevän lastensuojelutyön tavoite on tarjota perheelle sellaisia lapsiperheiden palveluita, joilla vahvistetaan vanhemmuutta ja ehkäistään lastensuojelun tarvetta. Lastensuojelutyö sisältää sekä ehkäisevää että lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua (kuva 1). (THL 2023a; Lastensuojelulaki 417/2007 2 §, 3 §, 3a §.)



KUVA 1. Lastensuojelun sijoittuminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä (Heino 2008.)

Lastensuojelutarve voi alkaa eri tavoin riippuen siitä, millainen lastensuojelullinen tarve on kyseessä. Lastensuojeluilmoituksesta käynnistyy lastensuojelutarpeen selvitys, jonka tavoitteena on kartoittaa huolella lapsen ja perheen tilanne, millaista apua ja tukea tilanteeseen tarvitaan ja että se palvelee lapsen edun mukaista toimintaa. (Heino 2008, 44.) Huolellisen ja luotettavan sekä riittävän monipuolisen ja tarkan arvioinnin perusteella lastensuojelutoimissa voidaan toteuttaa laadukasta työtä (Jaakola, Pösö 2022, 360). Lastensuojelun asiakkuus eli lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu alkaa, kun sosiaalityöntekijä on todennut arvioinnin perusteella seikat, jotka estävät tai vaarantavat lapsen terveyden tai kehityksen tai lapsen käyttäytyminen uhkaa vaarantaa hänen terveyden tai kehityksen tai lapsi tai perhe tarvitsevat lastensuojelulain mukaisia avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojelutyöhön kuuluvat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä sijaishuolto ja jälkihuolto. (Klavus, Hastrup, Jarvala, Pusa, Rissanen 2019, 5; Lastensuojelulaki 407/2007 27 §; Heino 2008, 15.)

4.1 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojeluun liittyvät perheelle tarjottavat avohuollon tukitoimet, joita Suomessa vuonna 2021 sai yli 38 000 lasta. Lastensuojelun toimien tarkoituksena on, että se takaa lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen tarvitsemansa tuen. Näillä toimilla turvataan lapsille oikeus turvalliseen kasvuympäristöön,

tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (THL 2023b.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimet voivat olla perheelle annettavaa tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämisessä, lapsen taloudellista tai muuta tukea, lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluita, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta tai muita lasta ja perhettä tukevia palveluita ja tukitoimia. Lastensuojelulain avohuollon tukitoimien tarkoituksena on, että vanhemmilla on vastuu lapsen hyvinvoinnista, jota lastensuojelulain erilaisilla toimilla tuetaan ja edistetään. Vanhempia tuetaan vanhemmuuden kasvatustehtävässään siten, että se edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia sekä ehkäisee lapsen ja perheen ongelmia ja puuttuu niihin riittävän varhain. Varsinkin pienten lasten kohdalla tämä lapsen suojelun tarve lähtee vanhempien puutteellisista kasvatustaidoista ja siitä, miten vanhempien kyvyt vastaavat lapsen kasvuun ja kehitykseen. Arjen lastensuojelutyössä tämä lapsen oikeuksien suojeleminen on lapsen vanhemman tai huoltajan huolenpito- ja kasvatustehtävän kyvykkyyden arviointia, kontrollointia ja tukemista erilaisin menetelmin. (Lastensuojelulaki 407/2007, 36 §; THL 2023c.)

4.2 Lastensuojelun perhekuntoutus

Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa voidaan käyttää yhtenä avohuollon tukitoimena perhekuntoutusta, jota voidaan tarjota joko päivämuotoisena, kotiin tehtävä kuntoutuksena tai laitospuolitoisena kuntoutuksena. Usein laitospuolitoisessa perhekuntoutuksessa sijoitetaan koko perhe avohuollon tukitoimena ja se perustuu vanhempien vapaaehtoisuuteen. Perhekuntoutukseen tullaan useimmiten silloin, kun perheellä kysymys vakavista vuorovaikutuksellisista huolista tai perheen toimintatavat eivät vastaa ja turvaa lapsen kasvua ja kehitystä. (Lastensuojelulaki 417/2007 37 §; Heino 2008, 43.) Perhekuntoutuksen tavoitteena on voimavarojen, eri ratkaisujen sekä keinojen löytyminen ja visio tulevasta. Tällaista kuntouttavaa työtä voidaan toteuttaa lastensuojelulaitoksessa. Käytännössä perhekuntoutus on tehokas menetelmä, jos perheessä on kodin ulkopuolisen sijoituksen uhka ja perheen vanhemmat ovat motivoituneita kuntoutukseen. Kuntouttava tuki tarjotaan koko perheelle suunnitelmallisena ja tavoitteellisesti vanhemmuuden taitoja vahvistamana tukitoimena perheen yksilöllinen tilanne huomioiden. (Pärnä 2010, 41; Lastensuojelulaki 417/2007 36 §; THL 2023a.)

Perhekuntoutuksen tavoitteena on vahvistaa vanhempien vanhemmuustaitoja heidän kasvatustehtävässään, turvata lapselle riittävät ja hyvät kasvuolosuhteet ja vahvistaa perheen omien voimavaroja. Perhekuntoutuksessa tuetaan koko perhettä tavalla, jossa perheen omat arvot, periaatteet ja ihmiskäsitys ohjaavat kuntoutusprosessia. Perhelähtöisyys tarkoittaa sitä, että kaikki perheen jäsenet ja yksilöt huomioidaan ja ne saavat mahdollisuuden tulla kuulluiksi. Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen lapsi- ja perhekohtainen työskentely ja kuntoutus perustuu ajatukseen, että lapsi ja hänen läheisensä saavat kokonaisvaltaista ja monipuolista tukea, joka perustuu osaamiseen, huomioi yksilölliset avun ja tuen tarpeet, on joustavaa ja osallistavaa. Lapsen näkemysten nostaminen vanhemman näkemysten rinnalle on tärkeä osa lapsilähtöistä työskentelyä. (Pärnä 2010, 45-46; Petrelius, Erikson 2019, 21; Pärnä 2010, 46.)

Perhekuntoutukseen keskeisesti liittyviä elementtejä ovat lapsen edun huomioiminen, perheen kaikkien osapuolien kuunteleminen, ohjaajan antama tuki, ohjaus ja neuvonta, erilaisten vanhemmuustaitojen harjoittelu, oppiminen sekä niiden vahvistaminen, erilaisten voimavarojen, tavoitteiden ja menetelmien tai keinojen löytäminen. Perhekuntoutus sisältää erilaisia keskusteluja perheen kanssa yhteisesti, yksilökeskusteluja, erilaista arjen toimintaa ohjattuna ja tuettuna, verkostotyöskentelyä ja yhteistyötä eri tahojen kanssa. (Pärnä 2010, 47-48.)

Perhekuntoutuksessa perusajatus lähtee siitä tavoitteesta, että vanhempi osaa huolehtia riittävästi lapsen perustarpeista, on positiivisessa vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa, leikkii, osaa tunteiden sääntelyn eli empatian taidot sekä omaa realistiset kyvyt ja taidot lapsestansa. Usein näiden taitojen opettelu, itseohjautuvuus vanhemmuudessa, varmuus itsestä vanhempana sekä vanhemmuutta estävät tekijät pyritään selättämään perhekuntoutuksessa tehtävän harjoittelun, tuen ja ohjauksen ympäristössä. Perhekuntoutukseen tulemisen taustalla on usein huoli vanhemman kyvystä vastata lapsen tarpeista, ja perhekuntoutuksen yksi osa on turvata lapselle riittävät kasvuolosuhteet vanhemmuustaitojen opetteluun lisäksi. Riittämätön vanhemmuus heijastuu lapsen oireiluun esimerkiksi ahdistuneisuutena, erilaisina psykosomaattisina oireina tai alakuloisuutena. Kuntoutuksen perusajatus on vahvistaa vanhemmuuden taitoja yhdessä tehden, lisätä vanhemman taitoja kehittää valmiuksiaan lasta suojaavien tekijöiden osalta ja saada riittävän hyvät vanhemmuuden elementit. Perhekuntoutus tähtää pysyviin muutoksiin vanhemman toiminnassa, jotta lapsen turvallinen kasvu ja kehitys varmistuisivat. Vaikka työskentely on

aikuiskeskeistä, niin erilaisissa työskentelyn tavoissa tulee huolehtia lapsilähtöisestä ajattelusta sekä lapsilähtöisten toimintamallien käyttämisestä. (LivingSkill julkaisuaika tuntematon; Välimäki, Vornanen, Vanjusov, Hämäläinen 2021, luku 10.)

Perhekuntoutukseen tulevilla lastensuojeluperheiden vanhemmilla on vaikea hahmottaa, mistä riittävän hyvä vanhemmuus muodostuu. Taustalla saattaa olla vanhemman omat traumaattiset lapsuuden kokemukset tai ylisukupolvinen hyvinvointiongelmien siirtyminen. Perhekuntoutukseen tulevien vanhempien kanssa onkin tärkeää keskustella yhteisesti ja perusteellisesti, mistä asioista lastensuojelullinen tarve syntyy ja minkälaisia muutoksia tarpeen poistuminen edellyttää vanhemmalta. Perhekuntoutustyöskentelyyn kuuluu olennaisena osana arviointi, jota tehdään yhdessä asiakkaan ja työntekijän kanssa sekä se on onnistuneen lastensuojelutyön elementti. Itsearviointi on keino, jolla pyritään lisäämään vanhemman osallisuutta oman elämänsä asiantuntijana, vahvistamaan muutosorientaatiota ja taitojen sekä erilaisten taitopuutteiden näkyväksi tekemistä. Arviointityöskentelyn yksi tavoite on myös haasteiden näkyväksi tekeminen, jotka estävät vanhempaa omassa vanhemmuudessaan. Näin vanhempi tulee tietoiseksi niistä odotuksista ja velvollisuuksistaan, joita häneltä odotetaan. Nämä kaikki muodostavat tavoitteet yhteiselle työskentelylle, joita kuntouttavalla työotteella lähdetään yhdessä työstämään vanhemman kanssa. Vanhemmaksi kasvaminen vaatii vanhemmalta/vanhemmilta motivaatiota ja halua yhteiseen työskentelyyn, jota tuetaan perhekuntoutuksessa erilaisilla tavoilla. Muutosorientaation vahvistaminen ja tukeminen ovatkin keskeisiä perhekuntoutuksen tehtäviä. Perhekuntoutus on tavoitteellista yhteistä työskentelyä, johon liittyvät olennaisesti erilaiset arvioinnit ja edistymisen seuranta. Yhteinen arviointi on tapa, jolla tunnistetaan niitä tekijöitä, jotka heikentävät tai estävät vanhempien kykyä vastata lapsen hyvinvointiin, mutta myös tapa tuoda perheen eri jäsenten ääni kuuluviin. Arvioinneilla ja edistymisen seurannalla tehdään näkyväksi se, miten hyvin perhe ja sen eri jäsenet kykenevät turvaamaan ja edistämään lapsen hyvinvointia. Se on myös prosessi, johon perhe (vanhempi/vanhemmat ja lapsi/lapset) osallistuvat aktiivisena osallisena ja tilanteesta muodostetaan kokonaista kuvaa siitä, mitä tukea ja apua perhe tarvitsee. Parhaimmillaan perhekuntoutus toimii interventiona siten, että osapuolet saavat mahdollisuuden ymmärtää, mitkä tekijät ovat luoneet lastensuojelulliset tarpeet ja miten niitä esteitä voidaan poistaa. Sen kautta on myös mahdollista perheen muodostaa käsitys siitä, millaisista tuki- ja palvelumuodoista he hyötyisivät parhaiten. (Bentovim & Miller 2019 xi; Living Skills julkaisuaika tuntematon; Alatalo, Lappi, Petrelius 2017, 34; Jaakkola & Pösö 2022, 361.)

4.3 Kajaanin Pelastakaa Lapset ry/ Harjulakoti

Kajaanin Pelastakaa Lapset ry:n Harjulakoti sijaitsee Kajaanin keskustan tuntumassa ja sen toiminnalla on pitkä historia Kainuussa lasten suojelemiseksi tehdyn työn parissa. Vuosikymmenien aikana lastensuojelutyötä on tehty yhteiskunnallisten muutosten luomien suuntien ja tavoitteiden mukaisesti. Arvopohja työssä on edelleen sama kuin se on ollut toiminnan alkua ajoista lähtien, ”*Jokaisella lapsella on oikeus elää hyvässä kodissa*”. (Pelastakaa Lapset ry 2023.)

Kajaanin Pelastakaa Lapset ry/Harjulakodin toinen yksikkö aloitti vuonna 2017 toteuttamaan laitospuolesta perhekuntoutusta. Perhekuntoutusosastolla työskentelee 6 ohjaajaa 4 perheen kanssa. Osastolla on ohjaaja perheiden tueksi ympärivuorokauden. Perhekuntoutukseen tullaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän ohjauksena, jotta kodin ulkopuoliselta sijoilukselta välttään. Kuntoutuksessa olleet perheet ovat hyvin monimuotoisia, painottuen pienten lasten (alle 7-vuotiaiden) vanhempiin. Perhekuntoutuksessa perheet ovat olleet hyvin eri mittaisia jaksoja (2-6 kuukautta), riippuen perheen lähtötilanteesta ja tavoitteista, mitä kuntoutusjaksolle on asetettu. Perhekuntoutus prosessiin sisältyy arviointi, kuntoutusjakso ja kotiuttamisjakso.

Perhekuntoutuksen toimintaa ohjaavana työmenetelmänä on perhearviointi työskentely perheen voimavarojen ja vahvuuksien löytämiseksi. Perhearviointiin koulutetut työntekijät tekevät yhdessä perheen kanssa perheen voimavaroja vahvistavaa ja esteitä poistavia ohjaus- ja arviointityötä. Perhearviointi on perheen voimavarojen, vahvuuksien ja vaikeuksien yksityiskohtainen, suunnitelmallinen ja objektiivinen arviointimenetelmä. Se pohjautuu perheterapian kenttään ja perhettä tuetaan ja arvioidaan kokonaisuutena.

Perhekuntoutuksessa perheiden monimuotoisuus ja tavat kasvattaa lastaan ovat hyvin erilaisia. Lähtökohtana on riittävän hyvä vanhemmuus, jotta vanhempi voi vastata lapsen tarpeisiin ja saa riittävät valmiudet kasvatustehtäväänsä. Kuntoutustyöskentelyn yksi lähtökohta on kotiin palaamisen tukeminen. Tämän tueksi perheet tarvitsevat usein muita palveluita, tukitoimia ja interventioita, joita yhdessä mietitään perheen tukemiseksi ja kotiin palaamiseksi. (Bentovim ym. 2019, xii)

Työmenetelminä käytetään erilaisia toiminnallisia menetelmiä, yhteisiä keskusteluja, haastatteluita, havainnointia sekä mallintamista ja vanhemman ohjaamista.

Luottamuksen saaminen asiakassuhteessa ja vanhemman motivoiminen muutokseen ovat keskeisiä ohjauksen ja tuen tavoitteita. Perhekuntoutustyöskentely vaatii-kin sosiaalialan ammattilaiselta monenlaisia ammatillisia valmiuksia, jotka voi tiivistää sanoihin: *Huomaa hyvä vanhemmuudessa*. Työskentelyssä korostuvat asiakassuhteen luottamusta edistävät tekijät, työntekijän kyky ottaa asioita puheeksi, vuorovaikutukselliset taidot sekä ohjaamisen taidot. Palvelujärjestelmän tuntemus sekä verkostomainen työskentely perheen tilanteen edistämiseksi ovat välttämättömiä edellytyksiä. Työntekijältä edellytetään taitoa vahvistaa vanhemman itsetuntemusta ja omaa toimijuutta, ottaa parisuhdetta ja vanhemmuutta tukevat asiat puheeksi, mutta myös sitä estävät tekijät. Hänen on tärkeä vahvistaa vuorovaikutusta ja edistää perheen sisäisen vuorovaikutuksen vahvistamista, tarjota tietoa riittävästä palveluista helposti sekä palveluista, jotka ovat saatavilla sähköisesti. Tuen tarjoaminen, läsnäolevuus ja yhdessä kulkeminen vanhemman rinnalla, jotta vanhempi ei jää yksin asioiden kanssa. (Bentovim ym. 2019, xii; Valden 2018, 124-125.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän työn tarkoituksena on selvittää, millaisia digitaalisia menetelmiä on käytetty vanhemmuuden tukemiseksi ja millaista vaikuttavuutta vanhemmat niiden käytöstä ovat kokeneet. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tutkittua tietoa lastensuojelun perhekuntoutuksessa käytettävien työmenetelmien kehittämiseen. Toimeksiantajan tahtotila on kehittää käytössä olevien menetelmien (laitoksessa annettava kuntoutus) lisäksi uusi/uusia digitaalisia menetelmiä, joilla voidaan vastata kustannustehokkaisiin ja vaikuttaviin menetelmiin vanhemmuuden tukemisessa osa perhekuntoutustyötä.

Tämän tutkimuksen tuottama tieto on kohdennettu yksittäisen toimijan tarkoituksiin ja tavoitteisiin ja siten tuottaa yksityisen sosiaalialan palvelutuottajalle tietoa perhekuntoutuksen toiminnan kehittämiseen sekä lisää tutkijan ammatillista osaamista ja ymmärrystä digitaalisten menetelmien käytöstä lastensuojelutyön menetelmänä.

Tutkimukselle muotoiltiin kaksi kysymystä:

- Mitä vanhemmuuden tukemisen digitaalisia menetelmiä on käytetty?
- Miten ne ovat vahvistaneet vanhemmuustaitoja?

Tämän tutkimuksen jatkotyöstön yksi tärkeä kehittämisen näkökulma on myös perhekuntoutustyön sisällöllinen kehittäminen ja tutkitun tiedon hyödyntäminen kehittämistyössä. Työn tulosten toivotaan tuovan uusia näkökulmia perhekuntoutustyön sisällölliseen ja menetelmälliseen kehittämiseen.

Vanhemmuuden arviointi on keskeinen osa-alue perhekuntoutustyössä. Digitaalisten menetelmien käyttöönotolla toivotaan olevan sellaisen työkalu, joka voi olla jatkossa vanhemmalle helposti käytettävä, ajasta ja paikasta riippumaton, oman vanhemmuustaitojen kehittämisen sekä itsearvioinnin ja itseohjautuvan vanhemmuustaitojen työkalu.

6 SYSTEMOIDUN KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Kirjallisuuskatsaus

Tämän osion tarkoituksena on avata lukijalle tämän tutkimuksen tekemisen menetelmää sekä miten tutkimuksen aihetta ja tutkimukselle asetettuja tutkimuskysymyksiä on lähestytty. Tämän luvun eri kappaleissa avaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita yksityiskohtaisesti.

Kirjallisuuskatsaus on jokaisen tutkimuksen tai -hankkeen perustaa, jonka avulla tarkastellaan aiheesta tehtyä aikaisempaa tutkimusta. Kirjallisuuskatsauksen kautta muodostetaan kokonaiskuvaa tutkittavasta aiheesta sekä se lisää teoreettista ymmärrystä aiheesta. Kirjallisuuskatsauksella pyritään etsimään vastausta johonkin tarkkaan muotoiltuun kysymykseen, löytämään mielenkiintoisia ja tärkeitä tutkimuksia aiheesta. Siinä on tavoitteena yhdistellä useiden eri tutkimusten tuloksia hyväksi käytännöksi. Tällaisen kirjallisuuskatsauksen lähtökohta on hyvin ja tarkkaan muotoiltu tutkimuskysymys. (Stolt, Axelin ja Suhonen 2016, 8; Salminen 2011, 15; Stolt ym. 2016, 8.)

Kirjallisuuskatsaukselle on olemassa erilaisia muotoja, joita ovat 1) kuvailevat katsaukset (narrative literature reviews), 2) systemaattiset kirjallisuuskatsaukset (systematic reviews, systematisized reviews) sekä 3) määrällinen meta-analyysi ja kaadullinen meta-analyysi (meta-analysis). Systemoitu kirjallisuuskatsaus on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen alatyyppejä. Se eroaa systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta lähinnä tutkijoiden määrän osalta. Systemoidun kirjallisuuskatsauksen menetelmät ovat samanlaiset kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa, mutta tutkijoita on yleensä yksi. Näin ollen aineiston arviointi, analyysi ja synteesi eivät ole niin järjestelmällisiä kuin useamman tutkijan systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (Stolt ym. 2016, 8; Salminen 2011, 15; Stolt ym. 2016, 12-13.)

Systemoidun kirjallisuuskatsauksella on kolme eri tavoitetta, jotka tutkijan tulee huomioida tehdessä tämän tyyppistä katsausta. Metsämuurosen (2009, 47.) mukaan nämä tavoitteet ovat 1) kattava kerääminen alkuperäistutkimuksia, 2) alkuperäistutkimuksen menetelmällinen laatu sekä 3) tutkimustulosten yhdistely tulosten selkeään ja hyödynnettävissä olevan tiedon vuoksi. Systemoidun kirjallisuuskatsauksen tekeminen vaatii tarkkaa tutkijanotetta. Katsaus edellyttää tarkkaa suunnitelmaa ja kuvausta, jotta tutkimus voidaan toistaa samanlaisena. Systemoiden kirjallisuuskatsauksessa on eri vaiheita, jotka tullaan esittelemään tämän tutkimuksen raportoinnissa. Tutkimuksen alkuvaiheessa on tarkkaan rajattava tutkimuksen aihepiiri, sekä

mietittävä suunnitteluvaiheessa tutkimusten hyväksymis- ja poissulkukriteerit, joilla valikoituisi mahdollisimman edustava joukko alan tutkimuksia tiedonhaun prosessissa. (Metsämuuronen 2009, 47-48.)

Systemoitu kirjallisuuskatsauksen vaiheet etenevät samalla tavalla kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessakin. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet seuraavat toisiaan ja siinä edetään vaihe vaiheelta; 1) tutkimuskysymysten asettaminen (review question), 2) mukaanotto- ja poissulkukriteerien asettaminen (inclusion & exclusion criteria), 3) hakustrategian suunnittelu (search strategy), 4) tutkimusten valinta (study selection), 5) tutkimusaineiston käsittely (data extraction), 6) tutkimusaineiston laadun arviointi (quality assessment) ja 7) aineiston synteesi ja raportointi (data synthesis and plans for dissemination). (Valkeapää 2016, 57.)

6.2 Hakusanat

Tutkimuksen tutkimuskysymysten määrittelemisen jälkeen alkoi tutkimuksen kannalta oleellisten ja merkittävien hakusanojen muotoilu. Tässä vaiheessa hyödynsin Savonia kirjaston verkkosivustoja asiasanojen määrittämiseksi sekä muotoilemiseksi. Kirjaston internetsivuilta löytyi hyödyllisiä ohjeita, ohjeistuksia aiheen määrittelyyn avustavilla kysymyksillä sekä suunnittelun tueksi olevia työkaluja, kuten miellekartta. Hahmottelin aihetta ja loin erilaisia käsitteitä sekä termejä aiheesta sekä mietin niille sanoille sopivia synonyymeja sekä lyhenteitä.

Asiasanojen termittelyyn ja muotoiluun hyödynsin niin ikään kirjaston internet-sivuilta löytyviä tietokantojen käyttämiä asiasanalistoja, joiden avulla hahmottelin aiheeseen sopivia asiasanoja. Hyödynsin YSO:a (yleinen suomalainen ontologia), Finto AI (automaattinen sisällönkuvailun palvelu) sekä Eric Thesaurus (kasvatusalan englanninkielinen sanasto) sanastoja. Lisäksi hakusanojen muotoiluun mietin asiasanojen lyhenteitä niin suomeksi kuin englannin kielellä, koska niitä tarvitaan tietokantahaussa rajaamaan tai tarkentamaan hakua.

Hyödynsin Savonian informaation apua asiasanojen muotoilun prosessissa. Lisäksi informaattikko opasti tietokantahaku menettelyssä ja opasti sivustojen ja tutkimukseen soveltuvien tietokantojen käyttämisessä. Lopullisiksi asiasanoiksi tietokantahakuun käytettiin sanoja: digitaaliset sovellukset, mobiilisovellukset, äitiys, vanhemmuus, vaikuttavuus, koettu vaikutus sekä näiden englanninkielisiä vasteita.

6.3 Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Tutkimukseni aiheena on selvittää, millaisia digitaalisia menetelmiä vanhemmuuden tueksi on käytetty ja millaista vaikuttavuutta vanhemmat ovat niistä saaneet. Kun aihetta tutkitaan systemoidun kirjallisuuskatsauksen menetelmän avulla, on tutkimuksen kannalta merkittävien ja hyödyllisten lähteiden löytyminen oleellista. Tämä edellyttää tarkan määrittelyn myös tehtyjen tutkimuksien mukaanotto- ja poissulkukriteereille. Tutkijan tulee määrittää nämä mukaanotto- ja poissulkukriteerit tutkimuskysymyksen asettelun ja muotoilun yhteydessä. (Valkeapää 2016, 57.)

Tutkimuksen mukaanotto- ja poissulkukriteerit tulee määritellä tutkimuksen kysymysten asettelun mukaisesti, jotta ne mahdollistavat tutkimuskysymysten kannalta relevantin tiedon tutkivana olevasta kohdetyhmästä, tutkittavasta interventiosta sekä tutkittavan aiheen tuloksista. (Valkeapää 2016, 57.)

Näiden kriteerien määrittelyssä tausta-ajatukseni oli työn taustateorian luomassa viitekehyksessä. Pohdin työni näkökulmaa muotoillessani näitä kriteereitä sekä toimeksiantajan näkemystä siitä, millaisesta tutkimuksen tuottamasta tiedosta he hyötyisivät parhaiten tai eniten. Mukaanotto- ja poissulkukriteereissä en lähtenyt asettamaan tutkimuksille mitään maantieteellistä rajausta tai käytetyn intervention käytön pituudelle mitään rajausta. Tämän valinnan tein siksi, että halusin nähdä tutkimusten kautta, miten pitkiä interventioita vanhemmuuden annettavan tuen muotoihin käytetty. Tutkimuksella haettiin näköaloja erilaisiin mahdollisuuksiin ja kehittämiseen sekä taustatietoutta, joten tämän kriteerin valitseminen mukaan olisi vienyt pohjaa tämän tarkastelulta. Lisäksi digitaalisen tekniikan murros on ollut valtaisa viimeisten menneiden vuosien aikana, joten päädyin rajaamaan tutkimukset vuodesta 2015 lähtien tähän päivään saakka. Käytin hakusanojen mukaanotto- ja poissulkukriteereille PICO- taulukointia muodostaakseni hakusanojen yhdistelyyn sopivia yhdistelmiä.

Tässä tutkimuksessa nämä mukaanotto- ja poissulkukriteerit muodostettiin seuraavan taulukoinnin mukaisesti.

TAULUKKO 1.

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> vastaa tutkimuskysymykseen tutkimuksen kohderyhmänä ovat vanhemmat, joilla on 0-7 -vuotias lapsi tai lapsia tutkimuksessa on tutkittu digitaalisen menetelmän vaikuttavuutta tutkimus on ilmainen koko tutkimus on saatavilla voi olla suomenkielinen tai kansainvälinen tutkimus (englanninkielinen) on julkaistu vuosina 2015-2023 	<ul style="list-style-type: none"> ei vastaa tutkimuskysymykseen tutkimuksen kohderyhmänä ovat vanhempia, joiden lapsi/lapset ovat yli 7-vuotiaita tutkimuksessa ei ole tutkittu digitaalisen menetelmän vaikuttavuutta tutkimus on maksullinen koko tutkimusta ei ole saatavilla tai tutkimuksesta on saatavilla vain osa tutkimus on julkaistu jollain muulla kielellä kuin suomi tai englanti tutkimus on julkaistu ennen vuotta 2015

Taulukko 1. Mukaanotto- ja poissulkukriteerit.

6.4 Tietokannat

Systemoidun kirjallisuuskatsauksen seuraava vaihe mukaanotto- ja poissulkukriteerien valinnan jälkeen on hakustrategian valitseminen sekä tutkimukselle sopivien ja relevanttien tietokantojen valitseminen. Hakustrategian tärkein tehtävä on löytää kaikki relevantti kansainvälinen tutkimus tutkittavasta aiheesta. (Valkeapää 2016, 61; Danielsson-Ojala 2016, 125.)

Tietokantojen valinnassa hyödynsin Savonian informaation opastusta eri tietokannoista ja koulun kirjaston internet-sivustoja, jossa on listattuna eri tietokannat aloit-
tain. Perehdyin ennen hakujen aloittamista eri tietokantoihin, joista saisi mahdollisesti tutkittua tietoa tämän aiheen tutkimukseen.

Valkeapää (2016, 61.) nostaa kirjoituksessaan esille valintaprosessin pilotoinnin, jonka avulla valintaprosessista on tarkoitus luoda tarkka, objektiivinen ja virhemahdollisuudet minimoiva prosessi. Valintaprosessin pilotoinnilla eli esitestauksella haetaan varmuutta kriteerien toimivuudesta.

Suoritin tiedonhaun seuraavista tietokannoista: ScienceDirect, SAGE Premier, ERIC, EBSCO Host ja ProQuest. Ensimmäiset pilotoivat haut tein siten, että käytin hakusanoina lastensuojelu, vanhemmuus/äitiys, digitaaliset menetelmät ja koettu vaikutus. Tämä pilotoiva haku suoritettiin 26.2.2023 yllä mainittuihin tietokantoihin. Pilotoidun haun kautta perehdyin vielä eri artikkelien ja tutkimusten tiivistelmiin ja silmäilin niiden asiasanoja lisätäkseni näkemyksiä tutkittavana olevasta aiheesta sekä varmistaakseni sopivien hakusanojen löytämisen ja niiden käytön. Haut tuottivat paljon sellaisia tuloksia, joissa testattiin vanhemmuuden tukemiseksi erilaisia interventioita, mutta niissä ei ollut käytetty digitaalista menetelmää.

Pilotoinnin ja testihakujen jälkeen keskustelimme työn toimeksiantajan kanssa aiheesta, mitä ja millaista tietoa he halusivat tutkimuksen avulla saada. Heille oli lähtökohtaisesti tärkeintä saada tietoutta vanhemmuuden tueksi käytetyistä digitaalisista menetelmistä, eikä niinkään vanhemmuusohjelmista. Keskustelimme myös tutkimuksen kohderyhmästä, vanhemmuudesta ja minkä ikäisten lasten vanhemmat ovat heidän pääsääntöinen kohderyhmänsä. Pohdimme vanhemmuuden -käsitettä ja lastensuojeluasiakkuutta sekä niiden yhdistelmää hakukriteerinä. Tulimme siihen lopputulokseen, että lastensuojeluasiakkuus ei ollut tarpeen hakukriteereissä, koska toimeksiantajan mielenkiinnon kohde oli kehittää menetelmiä vanhemmuuteen yleensä (ennalta ehkäisevä näkökulma), ei pelkästään lastensuojelun piirissä oleville vanhemmille. Samalla päätimme rajata vanhemmuuden koskemaan alle 7-vuotiaiden lasten vanhempia, koska he ovat heidän perhekuntoutuksensa pääasiallinen kohderyhmä. Kävimme myös keskustelua siitä, että vanhemmuutta tukevat erilaiset menetelmät, oli ne lastensuojeluasiakkaille tai ilman sitä, ovat kuitenkin sen luontoisia, että ne sopivat tässä vaiheessa tämän kartoittavan tutkimuksen taustoiksi.

Lopulliset haut tehtiin 12.3.2023 aiemmin mainituista tietokannoista hakusanoilla: digitaalinen TAI mobiili sovellus JA vanhemmuus TAI äitiys JA koettu vaikutus TAI vaikuttavuus. Englanninkielisinä hakusanoina käytin digital OR mobile app AND motherhood or parenthood AND effect or effective or effectiveness.

6.5 Hakujen eteneminen ja aineiston keräämisen kuvaus

Hakuprosessi on kirjallisuuskatsauksen kannalta oleellinen katsauksen luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä esiin tuova elementti. Hakuprosessin suunnittelussa tutkijan tulee miettiä oman tutkimuksen kannalta, mikä tai millaiset tutkimukset ovat keskeisimmät tutkimuskysymykseen vastaavat alkuperäistutkimukset. Virhemahdollisuuksien vähentämiseksi ja minimoimiseksi, se täytyy tehdä tarkasti ja objektiivisesti. (Niela-Vilén 2016, 25; Valkeapää 2016, 61.)

Tietokantahakuun käytetyt tietokannat, hakujen tulokset sekä tutkimukseen valikoituneiden tutkimusten määrät on esitetty liitteessä 1. Samassa liitteessä on kuvattu, miten tutkimukseen valikoituneiden tutkimusten prosessi eteni tutkimusten ja teitokantojen osalta. Jokaisessa tietokantahaussa käytettiin samoja sisäänotto- ja poissulkukriteereitä. Hakuvaiheessa rajaukseksi asetettiin vertaisarvioitu artikkeli sekä sen piti olla julkaistu ajalla 01/2015- 02/2023.

Perehdyin ensin haun tuloksena saatuihin tutkimuksiin otsikkotasolla. Sen jälkeen luin tiivistelmät tutkimuksista, jotka olin hyväksynyt mukaan otsikon perusteella. Tiivistelmien tutustumisen aikana selvitin, millaisesta tutkimuksesta oli kysymys ja antoiko se tutkimuksen tutkimuskysymykseen vastauksia. Tämän vaiheen jälkeen valikoituneet tutkimukset luin koko tekstin perusteella. Koko tekstin perusteella tutkimukseen valikoitui 26 tutkimusta. Näihin tutkimuksiin perehdyin huolellisesti ja lopulliseen aineistoon näistä valikoitui yhteensä 11 tutkimusta.

6.6 Tutkimukseen valikoituneiden tutkimusten arviointi

Tutkimukseen valikoituneiden tutkimusten arvioinnin tarkoitus on tunnistaa ja löytää tutkimuksista sellaista materiaalia, että se vastaa tutkimuskysymykseen. Tutkimusten arvioinnin voi tehdä monella tapaa. (Niela-Vilén ym. 2016, 25, 28.) Tutkimuksiin perehdytään tutkimusasetelman mukaisesti ja niiden laadunarviointiin voidaan käyttää valmiita arviointityökaluja tai tarkastuslistoja. Arvioinnin tavoitteena on tutkimusartikkelien pätevyyden ja tulosten merkittävyyden ja yleistettävyyden arviointi. Tutkimusten laadunarvioinnin tarkoituksena on auttaa lukijaa ymmärtämään tutkimusartikkelissa raportoidun tutkimuksen asetelmaa, toteuttamista, analyysia ja tuloksia. Erilaisten laadunarviointi työkalujen (listojen) avulla tutkijalle mahdollistuu tutkimusraporttien systemaattinen, objektiivinen ja kriittinen arviointi. Tutkijan käy

läpi kohta kohdalta kaikki käyttämänsä arviontiin valitun tarkastuslistan kohdat (Lemetti, Ylönen 2016, 67-68, 74-75.)

Tutkimusaineistoon perehdyin ensin tutkimusten otsikkotasolla. Hakusanojen perusteella mukaan valikoituneita tutkimuksia oli paljon ja useassa niistä käsiteltiin vanhemmuuden tukea jonkin lapsen sairauden näkökulmasta käsin. Tässä vaiheessa rajasin tutkimusten valikoinnissa pois sellaiset tutkimukset, joissa vanhemmuuden tukea ja vaikuttavuutta tutkittiin lapsen terveydentilan näkökulmasta. Halusin saada mukaan sellaisia tutkimuksia, joissa tutkimuksen päätavoitteena on tutkia vanhemmuuden tukea yleisellä tasolla ilman, että pohjalla on jokin sairaus. Tutkimusten tuli myös koskea alle 7- vuotiaiden lasten vanhemmuutta.

Koko tekstin perusteella valittujen tutkimusten laadunarviontiin Hawker- laadunarvioinnin tarkastuslistaa (LIITE 3), koska kyseessä oli laadullinen tutkimusasetelma. Sellaisten tutkimusten laadunarvioinnin tavoitteena on tarkastella tutkimusten filosofisia lähtökohtia, tutkimuskysymysten ja menetelmien yhdenmukaisuutta sekä tutkimuksen eettisyyttä (Lemetti ym. 2016, 68).

Koko tekstin perusteella katsaukseen valikoituneet artikkelit luin huolella, jotta tutkimuksen aineisto ja tulokset tulivat ymmärrettäväksi. Tässä vaiheessa osa koko tekstin perusteella valikoituneista tutkimuksista jäi pois. Lopulliseen tutkimukseen valikoituneet tutkimukset tarkistin Hawkerin laadunarviontiin tarkoitetun arvioinnin tarkastuslistaa käyttäen.

6.7 Aineiston sisällönanalyysi

Systemoidun kirjallisuuskatsauksen aineiston käsittely tulee ajankohtaiseksi, kun alkuperäistutkimukset on valittu ja niiden laatu on arvioitu. Tutkija tekee oman valinnan siitä, miten aikoo käsitellä aineistoaan ja miten esittää tulokset. Aineiston käsittelyn tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman kattava ja luotettava kuva tutkittavana olleesta aiheesta. Tärkeintä aineiston käsittelyssä ja menetelmän valinnassa on, että se vastaa katsauksen tarkoitukseen ja käsittelymenetelmän valinta on perusteltua. Oleellista on, että tulokset on esitetty loogisesti ja havainnollistettu visuaalisesti. (Kangasniemi ym. 2016, 80.)

Sisällönanalyysin avulla kuvataan sanallisesti tutkimusaineiston sisältöä. Sisällönanalyysin kohdalla tutkijan tulee käyttää reflektiivisyyttä ja miettiä, miten tutki-

mustietoa tuotetaan, järjestellään, tulkitaan sekä tehdä yhteenveto tutkimusten tuloksista. Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on tuottaa tietoa kadottamatta siitä sen sisällöllistä informaatiota. Laadullisen aineiston sisällönanalyysin erilaisia vaihtoehtoja ja lähestymistapoja. Aineistoa voidaan analysoida käytetyn logiikan mukaan induktiivista tai deduktiivista tapaa käyttäen tutkimusten tulosten järjestykseen, aineiston luokitteluun sekä yhtäläisyyksien etsimiseen. Laadullisessa tutkimuksessa voi myös käyttää fenomenologista lähestymistapaa, joka ei ole niinkään aineiston käsittelytapa vaan pikemminkin tapa ymmärtää ja jäsentää ihmisen kokemuksia. (Vilkkä 2015, 163; Aaltonen, Högbäck (toim.) 2015, 167; Eskola, Suoranta 2014, 138; Niela-Vilén ym. 2016, 30-31; Tuomi, Sarajärvi 2018, 107.)

Sisällönanalyysi voi olla joko yksittäinen metodi tai väljä kokonaisuus, joka liitetään erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Tutkimusten analysoinnin vaiheessa tutkimukset kuvataan taulukkoon jäsentelyn ja oleellisen tiedon saamiseksi tutkimuksista sekä kerrotaan tutkimusten tuottama tärkein tieto. Tutkimusten aineistoista pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus analysoimalla sitä. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 91; Niela-Vilén ym. 2016, 30-31; Tuomi ym. 2018, 108.)

Tässä tutkimuksessa olin kiinnostunut millaisia vaikuttavuuden kokemuksia vanhemmilla oli tai millaisia vanhemmuuden taitoja sovelluksen käyttäminen oli vahvistanut. Olen käsitellyt tutkimusten tietoa väljästi muodostaen siitä tutkimuskysymyksiä vastaavan ilmiön. Sisällönanalyysin avulla olen järjestänyt aineistoa, jotta olen voinut muodostaa niistä johtopäätöksiä. Tässä analyysissä olen hyödyntänyt induktiivisen sisällönanalyysin metodia, koska aineiston käsittely on lähtenyt yksittäisistä, aineistosta lähtevistä luokitteluista ja se on pohjautunut teoreettiseen ja empiiriseen tietoon tutkimusaineiston luokittelussa ja tulkinassa. (Sarajärvi ym. 2013, 95.)

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valikoitui 11 tutkimusta, joista neljä oli satunnaistettuja kontrolloituja kokeita ja viisi sekamenetelmin toteutettuja kokeita. Näissä viidessä tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia menetelmiä haastattelujen sekä kyselylomakkeiden avulla. Kahdessa tutkimukseen valikoituneista tutkimuksista oli sellaisia, joissa tutkittiin digitaalisen menetelmän vaikuttavuutta kvantitatiivisen menetelmän avulla. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa vanhemmuuden vaikuttavuutta tutkittiin erilaisten tilastollisten menetelmien avustuksella, joka oli vanhempien ohjelman käyttöaktiivisuus.

Aineiston sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi. Aineisto redusoidaan eli pelkistetään, jonka jälkeen aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan ja lopuksi luodaan

teoreettiset käsitteet aineiston perusteella eli abstrahoidaan aineisto. (Tuomi ym. 2013, 109-112.)

Lähdin liikkeelle aineistonanalyysissä lukemalla huolellisesti tutkimukset useaan kertaan, jotta tutkimusten kokonaisymmärrys muodostui hyväksi. Poimin tutkimuksista vanhempien ilmaisut vanhemmuuden vahvistumisesta tai digitaalisen menetelmän käyttämisen vaikuttavuudesta. Alleviivasin tekstistä esiin nousseet asiat ja kirjasin ne tekstinkäsittelyohjelmaan. Poimin tutkimukseen valikoituneesta aineistosta tutkimuskysymysten kannalta oleellisen tiedot. Tällä viittaa siihen, että jokaisen erillisen aineiston kohdalla aineistolta kysytään tutkimusongelman mukaisia kysymyksiä (Tuomi ym. 2013, 101.) Näin sain pelkistettyä aineistoa ja löysin aiheen kannalta merkittäviä yksittäisiä ilmauksia. Lisäksi karsin tutkimusten tuloksista ja vanhempien ilmauksista pois kaiken epäolennaisen tiedon, mutta etsin vastauksista ja ilmaisuista myös eriävyyksiä. Listasin näitä yksittäisiä ilmauksia taulukkoon.

Tässä aineistolähtöisessä analyysissä etenin aineiston pelkistämällä sekä jakamalla nämä vanhempien kokemukset erilaisiin ryhmiin (klusteroimalla), jotka olivat keskenään mahdollisimman samanlaisia tai saivat samankaltaisen merkityksen. Jäottelin näitä ilmauksia erilaisiin merkityskokonaisuuksiin. Jatkoin aineiston ryhmittelyä liittämällä ilmaisuja yhteenkuuluvuuden ja samanlaisuuden kautta. Tämän käsitteiden ryhmittelyn jälkeen loin käsitteet näille eri luokille. Näiden jälkeen yhdistelin luokat edelleen alakategorioihin ja yläkategorioihin. Loppuvaiheessa aineistosta tein koonnin, jossa muodostin ilmaisulle (vanhemmuuden kokemukset) näille yhdistävän pääkategorian (abstrahoimalla) eli kokoavan käsitteen. (Tuomi 2013, 109.) Muodostin kategorioille oman aikaisemman teoreettisen tiedon sekä kokemuksen kautta käsitteet, joka on tuonut aineistoon käsittelyyn ja tulkitaan myös fenomenologisia lähestymistavan mukaisia piirteitä.

Käytin aineiston käsittelyyn tällaista taulukointia ja jäsentelyä, jotta kaikki oleellinen tieto tutkimuksista saataisiin esille. Ajatukseni on myös ollut, että tulosten sanallinen esittäminen mahdollistuu paremmin sekä tutkimustulosten tuottama tärkeä tieto tulisi esiin. Käsittelemällä ja analysoimalla aineistoa näin, kasataan saadut tulokset yksittäisestä yleiseen päin tapahtuvana kokoamisena (Tuomi 2013, 109.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Digitaalinen menetelmä vanhemmuuden tukimuotona

Systemoidun kirjallisuuskatsauksen viimeinen vaihe on tutkimustulosten esittely ja kirjallinen raportointi. (Niela-Vilén ym. 2026, 23.) Tässä osiossa avaan tutkimuksista esiinnousseita näkemyksiä ja tuloksia, joita tutkimuskysymyksillä lähdettiin selvittämään. Ensimmäinen tutkimuskysymyksenäni oli, millaisia digitaalisia menetelmiä vanhemmuuden tueksi on käytetty.

Systemoituun kirjallisuuskatsaukseen valikoitui kaikkiaan 11 tutkimusta, joissa digitaalista vanhemmuuden tueksi tarkoitettua palvelua käytettiin tai toimitettiin vanhemmille älypuhelimien, tabletin tai internetin (tietokoneen) välityksellä. Tutkimuksissa digitaalisina menetelminä käytettiin ladattavaa älypuhelin sovellusta, internetin välityksellä toimitettua interaktiivista verkko-ohjelmaa, johon kuului etäohjaus (ammatilaisen antamana) sekä moodle-alustalle luotua itsenäisesti ja omaan tahtiin suoritettavaa verkko-ohjelmaa. Olennaista näiden ohjelmien tai menetelmien käytössä oli se, että vanhemmat pystyivät käyttämään niitä mobiilipuhelimella, tabletilla tai kämmentietokoneilla omassa arjessaan. Suosituin vanhemmuuden tuen toimittamisen menetelmä oli ladattava älypuhelinsovellus, jonka sai ladattua play store:sta tai appstore:sta. Näitä tutkimuksia tarkastelun kohteeksi valikoitui yhteensä 7 kappaletta.

Digitalisaation ja digitalisoinnin vaikutukset ovat tulleet vahvasti myös vanhemmuuden tuen toimittamisen muotoihin. Saatavilla on paljon erilaisia sovelluksia, joiden avulla on tarkoitus helpottaa vanhempia vanhemmuudessa sekä lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Tutkimukseen valikoituneiden sovellusten lähtökohdana oli, että se auttaa vanhempaa vanhemmuuden taitojen kehittämisessä ja oppimisessa siten, jotta se tukee lapsen hyvinvointia ja tervettä kasvua. Sovelluksella

Digitaalisesti toimitetuissa vanhemmuusohjelmissa oli erilaisia vanhemmuuden taitojen vahvistamisen osa-alueita. Kahdessa tutkimuksessa selvitettiin sovelluksella toimitettavaa vanhempien turvallisuustietoutta lisäävää palvelua. Niiden sisältämä vanhemmuuden tuki painottui lasten tapaturmien ehkäisyyn ja tiedon lisäämiseen uusille vanhemmille sekä tavoitteena oli motivoida heitä yleiseen turvallisuuskäytäytymiseen tapaturmien ehkäisyssä ja turvallisuusmuutoksiin. (Sui Yong Mien, Perialathan, Ahmad, Juatan, Majid, Johari, 2021; Roberts, AcAdams, Kristel, Szymanski, McKenzie 2019.)

Systemoiden kirjallisuuskatsauksen aineistoon valikoitui myös yksi tutkimus, jossa tutkittiin sensorisen anturin ja sovelluksen yhteisvaikuttavuutta vanhemmuuden tukimuotona. Sovelluksen tavoitteena oli edistää nuorten äitien tunteiden säätelystrategioiden kehittymistä, tunteiden tunnistamista sekä niiden hallintaan liittyviä asioita arkipäiväisissä ja stressaavissa tilanteissa. Tällä vanhemmuuden tuen muodolla haettiin keinoja uusien vanhempien kykyyn toimia vauva-arjen haastavissa tilanteissa sekä vastata paremmin lapsen ja aikuisen välisen positiivisen vuorovaikutuksen syntymiseen. (Leonard, Casarjian, Fletcher, Praia, Kelemen, Rajan, Salaam, Cleland, Gwadz Viorst 2018.)

Yhdessä tutkimukseen valikoituneessa tutkimuksessa sovelluksen lisäksi tarjottiin vanhemmille työntekijän antamaa etäyhteydenpitoa. Etäyhteyttä tarjoavat työntekijät oli koulutettu antamaan tämän muotoista tukea vanhemmille. Tämän tarkoitus oli edistää ja kannustaa vanhempaa ohjauksessa sekä vahvistaa annettavan tuen muotoa. Ammattilaisen tarjoamaa etäohjausta annettiin säännöllisesti koko sovelluksen käyttämisen ajan. (Sourander, Ristkari, Kurki, Gilbert, Yli-Hinkka-Salomäki 2022.)

Vanhemmuuden taitojen vahvistamisen muotoina olivat myös positiivisen vanhemmuuden taidot ja leikin merkitys lapsen kehitykselle sekä näiden taitojen sisäistämisen tähtäävä toiminta. Näitä tavoitteita tutkittiin kahdessa tutkimuksessa, joista toinen toimitettiin vanhemmille sovelluksen muodossa ja toinen moodle-alustalla. (Achouche, Piollet, Temame, Cao, D'Herbement, Moreau, Wendland 2022; Suaréz, Rodríguez, Rodrigo López 2016.)

Kaikissa sovelluksissa oli jokin vanhemmuuden koulutuspaketti, joka keskittyi tiettyyn vanhemmuuden tuen keskeiseen tarpeeseen. Nämä moduulit olivat rakennettu siten, että niissä oli joko tietopaketti tai oppimisfoorumi, asiantuntijaneuvot ja vertaistuen mahdollistava ominaisuus. Sovellukset antoivat vanhemmille ilmoituksia, joita heidän oli hyvä tehdä arjessaan vahvistaakseen vanhemmuuden taitoja. Näitä tietoja tuli push-up ilmoituksina tai videoina.

Vanhempien palaute digitaalisen menetelmän vaikutuksesta oli pääosin positiivinen ja vanhemmat kokivat sen käytöstä tyytyväisyyttä monilta osin. Tutkimuksissa vanhemmat nostivat esille, että sovellus oli helppo ja luotettava väline ajankohtaisen ja oikean tietojen välittämiseen. Vanhempien ymmärrys omasta vanhemmuudestaan ja vanhemmuuden tehtävistä oli kasvanut tai lisääntynyt sovelluksen käyttämisen aikana. Vanhemmat kertoivat ymmärtävänsä paremmin lapsen kasvulle ja kehityk-

selle tärkeitä elementtejä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä heille tarjotusta sovelluksesta, koska se tarjosi heille laajoja aiheita yhdessä paikassa, niin terveystietojen, turvallisuustietojen kuin päivittäistenkin tietojen osalta. Sovellusten muistutustoiminnot auttoivat vanhempia hoitamaan heidän päivittäiset askareensa ja suorittamaan vanhemmuudessaan lapsen tarpeiden kannalta tärkeitä ja merkityksellisiä tehtäviä. (Shorey ym. 2018; Leonard ym. 2018; Roberts ym. 2019; Breitenstein ym. 2016; Rhodes ym. 2020.)

Kaikki vanhemmilta saatu palaute ei ollut positiivista tai vanhemmat näkivät kehittämisen kohtia digitaalisen sovelluksen käyttämisessä. Tutkimusten tuloksista kävi ilmi, että otantaan kuuluneilla vanhemmilla oli erilaiset digitaaliset taidot käyttää sovellusta. Tämä vaikutti oleellisesti siihen, miten hyödyllisenä vanhemmat kokivat sovelluksen sekä sen eri ominaisuudet. Myös tietoliikenneyhteyksiin tai sovelluksen teknisiin puoliin vanhemmat eivät olleet kaikin puolin tyytyväisiä. Nämä estivät tai haastoivat vanhempia käyttämästä sovellusta kokonaisvaltaisemmin tai aktiivisemmin. Osaa sovelluksia vanhemmat toivoivat sen käyttöikää pidemmäksi, koska ne oli suunniteltu tietylle aikavälille tai tiettyyn vaiheeseen lapsen syntymän jälkeen. Vanhemmat ilmaisivat toivovansa joidenkin ominaisuuksien lisäämistä sovellukseen, kuten chatin, push-up ilmoitusten sekä omien tietojen tallentamisen, jotta se mahdollistaisi omaseurannan. (Achouche ym. 2022; Shorey ym. 2018.) Kaikissa tutkimukseen valikoituneissa sovelluksissa ei ollut näitä mahdollisuuksia.

Useimpien tutkimusten otanta tehtiin joltakin sosiaalisen median alustalta, jonka vuoksi testiryhmiin kuuluneet vanhemmat olivat kokeneita internetin ja sovellusten käyttäjiä. Tällä oli selkeä yhteys siihen, millaisen käyttökokemuksen sovellus vanhemmille antoi tai millaisena he sen kokivat. Se vaikutti myös sovellusten käyttöaktiivisuuteen. Ne vanhemmat, jotka olivat tottuneita sovelluksen käyttäjiä, suorittivat varmemmin vanhemmuusohjelman loppuun ja antoivat positiivista palautetta sovelluksesta. Käyttöaktiivisuuteen ja vanhemmuusohjelman hyödyntämiseen vaikutti selkeästi myös se, oliko vanhemmat saaneet sovelluksen lataamiseen ja käyttöön opastuksen ja ohjauksen. (Shorey ym. 2018; Rhodes 2020; Suaréz ym. 2016.)

Tutkimustuloksissa nousi esille uuden sukupolven vanhemmat eli vanhemmat, joille digitalisaatio ja digitaaliset palvelut ovat osa jokapäiväistä elämää ja toimintatapaa. He ovat tottuneita käyttämään näitä palveluita, valmiimpia niitä kohtaan ja odottavatkin niitä. Heidän asenteensa näihin palveluihin positiivisempi kuin sellaisten, jotka eivät ole tottuneet käyttämään älypuhelintaan ja eri sovelluksia päivittäisessä

elämässään niin monipuolisesti. Monen vanhemman mielestä sovellus säästi heidän aikaansa, koska sovelluksen avulla saivat luotettavat tiedot vanhemmuuden tuekseen, eikä heillä mennyt turhaan aikaa ”surffailemalla” internetsivustoilla, joita he olisivat käyttäneet etsiessään tietoutta vanhemmuuteensa ja kasvatustyön tuekseen. (Suaréz ym. 2016; Sui Yong Mien ym. 2021; Rhodes ym. 2020.)

7.2 Digitaalisen menetelmän koetut vaikutukset vanhemmuuteen

Tutkimukselle asetetulla toisella tutkimuskysymyksellä haettiin vastausta, millaista vaikuttavuutta vanhemmat ovat kokeneet käyttäessään digitaalista menetelmää vanhemmuuden tuekseen. Tutkimustulokset koostuvat tutkimuksiin osallistuneiden vanhempien kokemuksista ja nämä vaikuttavuuden kokemukset ovat henkilökohtaisia kokemuksia, jotka liittyvät eri tilanteisiin ja hetkiin jokaisen henkilökohtaisessa elämässä. Huomioitavaa tuloksissa on, että osa tutkimuksista tehtiin COVID-19 pandemian aikana, jolloin pandemia vaikutti meihin jokaiseen hyvin eri tavalla ja toi erilaisia tarpeita saatavilla olevista tukimuodoista esiin. Pandemian aikana ihmisten keskinäisiä tapaamisia ja liikkumista rajoitettiin perustavanlaatuisesti. Tulosten esittämisen ja raportoinnin pohjaksi muodostin pääkategorian vanhemmuuden taidot, joista muodostin yläkategorian tiedolliset, taidolliset ja sosiaaliset taidot. Tulosten raportoinnissa lähestyn vanhemmuuden taitoja näiden esille nousseiden asioiden näkökulmasta, joista olen tehnyt pääkategoriat. Tulosten tarkastelun runko koostuu näistä eri luokittelun ja kategorioiden vaikuttavuuksista. Luokittelussa olen soveltanut mm. Living Skills (julkaisuaika tuntematon) vanhemmuuden taidot- taustateorian kautta. Living Skills Vanhemmuuden taidot - toimintamallia hyödynnetään lastensuojelun perhetyössä (Living Skills julkaisuaika tuntematon.)

7.2.1 Tiedollisten vanhemmuuden taitojen vahvistuminen

Tulosten perusteella vanhemmat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä digitaalisesti toimitettuun vanhemmuusohjelmaan. Vanhemmat toivat esille, että olivat saaneet paljon erilaista **perustietoutta lapsen kasvatuksesta, kehityksestä ja kasvusta**. Digitaalisesti toimitetun vanhemmuusohjelman kautta heille mahdollistui monipuoliset tavat oppia ja sisäistää näitä taitoja. Erilaiset videot, push-up ilmoitukset ja moduulit olivat mahdollistaneet vanhemmille matalan kynnyksen tietoutta, jota oli helppo soveltaa ja sisäistää omassa vanhemmuudessa. Videoiden vahvuutena vanhemmat

mainitsivat, että niihin oli helppo palata, jos tilanne sitä vaati ja ne helpottivat ymmärtämään lapsen tarpeita ja vanhemmilta vaadittavia valmiuksia. Varsinkin alle 2-vuotiaiden lasten vanhemmat olivat tyytyväisiä näihin perustietoihin antaviin sovelluksiin. ISP-APP sovelluksen käyttäjät kommentoivat sovelluksen hyvän ominaisuutena sen, että sovelluksessa oli lasten hoitoon liittyviä terveystietoja, jotka auttoivat vanhempia tunnistamaan näitä lapsessaan. (Roberts ym. 2019; Achouche ym. 2022; Shorey 2018; Xilin ym. 2021.)

Sovellusten avulla myös annettiin vanhemmille **perustietoutta lasten turvallisuus-käyttäytymisestä ja yleistä turvatietoutta** pienten lasten vanhemmille. Vanhemmat kokivat tämän hyvänä, koska se auttoi heitä näkemään turvallisuusriskit ja tapaturmavaarat omassa kodissaan ja lähiympäristössään. Sovelluksen antamat push up ilmoitukset ja muistutukset olivat vanhemmista motivoivia, koska niiden avulla he pystyivät tarkastamaan kotinsa turvallisuuden lasta ajatellen. Vanhemmat myös aktivoituvat tekemään itsenäisesti muutoksia kodin turvallisuuskäytänteissä. Erilaiset sovelluksen tarkastuslistat turvallisuuskäytänteistä auttoivat heitä huomioimaan ja näkemään nämä erilaiset riskitekijät. sekä se auttoi heitä hahmottamaan ja ymmärtämään kodissaan ja lapsen hoitotilanteissa olevat riskit ja tekemään muutoksia niihin estääkseen tapaturmia ja vahinkoja. Erityisen motivoituneita olivat alle 2-vuotiaiden lasten vanhemmat, jotka asensivat ja testasivat erilaisia turvalaitteita. (Shorey ym. 2018; Sui Yong Mien ym. 2021; Roberts ym. 2019.)

Vanhemmat toivat esille, että sovellus oli auttanut heitä ymmärtämään **positiivisen vanhemmuuden** tavoista ja siten vahvistanut heidän vanhemmuuttaan. Vanhemmat kokivat saaneensa tietoutta positiivisesta kasvatustavasta sekä miten näyttää positiivista esimerkkiä ja mallintaa lapselleen niitä eri arjen tilanteissa. Sovelluksen oppimisfoorumi oli tarjonnut tietoa turvallisesta ja asianmukaisesta ympäristöstä lapselle. Tutkimustulosten mukaan varsinkin vastasyntyneiden ja alle 2-vuotiaiden lapsen vanhemmat kokivat näitä sovelluksen positiivisia vaikutuksia, koska elämäntilanne lapsen syntymän johdosta oli uusi ja vaiheeseen liittyi paljon epävarmuutta. Sovellus oli tarjonnut vanhemmille matalan kynnyksen tavan saada tietoutta ja oppia uusia asioita vanhemmuudesta. (Roberts ym. 2019; Xilin, Yao, Ziwen, Lingling, Xujuan 2021;.)

Vanhemmat nostivat tuloksissa esille, että heidän **leikkitaitonsa ja -tietoutensa** ovat kasvaneet sovelluksen tarjotessa heille tätä tietoutta. Näin ne auttoivat heitä ymmärtämään leikin merkityksen lapsen kehitykselle. (Sui Yong Mien ym 2021;

Korpilahti-Leino, Luntamo, Ritskari, Hinkka-Yli-Salomäki, Pulkki-Råback, Waris, Matinolli, Sinokki, Mori, Fukaya, Yamada, Sourander 2022.)

7.2.2 Taidollisten vanhemmuuden taitojen vahvistuminen

Tutkimukset osoittivat, että vanhemmat olivat saaneet **itsevarmuutta ja itseluottamusta** vanhempana toimimiseen. Saadessaan perustietoa sovelluksen kautta, vanhemmat kokivat, että se lisäsi heidän varmuuttaan vanhempana toimiessaan. Lapsen perushoivatietous vahvisti heitä ja siten lisäsi luottamusta ja varmuutta lapsen toimimisen kanssa. (Shorey ym. 2018; Korpilahti-Leino ym. 2022; Leonard ym. 2018; Achouche ym. 2022.) Vanhemmat pitivät hyvänä puolena sovelluksen tai ohjelman mahdollisuuksia kasvatustilanteiden mallintamiseen ja sen ansiosta vanhemmille muodostui tunne kokemuksellisesta oppimisesta. Videoiden kautta he näkivät erilaisia kasvatuksellisia tai opetuksellisia tilanteita, jotka toimivat heille opettavaisina kokemuksina. Nämä sovelluksen ominaisuudet mahdollistivat vanhemmille harjoitella ja toteuttaa niitä omassa arjessaan mallioppimisen kautta. (Shorey ym. 2018; Rhodes ym. 2020; Breitenstein ym. 2016.) Myös Sourander, Ritskari, Kurki, Gilbert, Yli-Hinkka-Salomäki (2022) raportoivat tutkimuksessaan vastaavista vanhemmuuden kokemuksista. Vanhemmat olivat kokeneet sen osallisuutta lisääväksi elementiksi, kun ohjelmassa oli mahdollisuus mallintaa tilanteita, harjoitella niitä sekä niihin saatu palaute ja tuki koettiin tärkeäksi.

Vanhemmat kokivat saaneensa vanhemmuusohjelmasta taitoja järjestää heidän **päivittäisiä rutiinejaan** lapsen kanssa. He olivat saaneet keinoja ja malleja päivittäiseen lapsiperhearkeen, miten hoitaa arjen rutiinit, erilaiset kasvatukselliset tilanteet tai vaikka vain tavan rauhoittaa lasta kiukkutilanteessa. Vanhemmat kokivat myös, että vanhemmuusohjelma oli myös lisännyt yhteistä toimintaa ja osallisuutta lapsen kanssa, kun suunnittelivat näitä päivittäisiä toimintojaan. (Korpilahti-Leino ym. 2022.)

Vanhemmat raportoivat palautteissaan saaneensa sellaisia taitoja ja tietoja, jotka vähensivät vauva-arjen ja lapsiperhe arjen **stressaavien tilanteiden** tuomaa kuormaa (Leonard ym. 2018). Vanhemmat kommentoivat vastauksissaan, että he olivat saaneensa helpotusta stressaaviin tilanteisiin ja kokivat olonsa tyytyväisemmiksi. Lisäksi vanhemmat raportoivat erilaisten tunnetaitojen vahvistumisesta, johon olivat saaneet tukea ja apua sovelluksen tai digitaalisen intervention myötä. Heidän ky-

kynsä **reflektoida tunteitaan** sekä kykynsä **säädellä omia tunteitaan** olivat kehittyneet tai he olivat tulleet tietoisemmiksi niistä. (Leonard ym. 2018; Sourander ym. 2022; Rhodes ym. 2020.)

Yhdessä tutkimuksessa sovelluksen lisänä käytettiin puettavaa anturia, joka mittasi vanhempien stressitasoa. Tämän tutkimuksen vanhempien mielestä sovelluksen push-up ilmoitukset omassa stressaavasta tilanteesta auttoivat heitä huomaamaan omat tunteet ja muuttamaan toimintaa sen mukaisesti. Vanhemmille tuli push-up ilmoituksia, mikäli he olivat stressaantuneita. Toisaalta heillä oli myös mahdollisuus lähettää pull-in tukipyyntöjä, mikäli tarvitsivat tukea. Ohjelma välitti heille erilaisia tapoja, miten rauhoittaa tunteitaan ja oppia tapoja rauhoittamaan itseään näissä hetkissä. (Leonard ym. 2018.) Vanhemmat kokivat tulleen tietoisemmiksi omista tunteistaan ja reaktioistaan ja heidän kykynsä tarjota lämpöä lapselle oli vahvistunut ja se oli auttanut positiivisesti yhteyden luomisessa vauvaan. (Shorey ym. 2018; Korpilahti-Leino ym. 2022; Leonard ym. 2018; Rhodes ym. 2020; Breitenstein ym. 2016.)

7.2.3 Sosiaaliset taidot vanhemmuuden vahvistumisessa

Useat tutkimukset tehtiin joko COVID-19 aikana tai heti sen jälkeen, jossa yhteydenpito muihin ihmisiin katkesi tai muuttui radikaalisti. Sovelluksen hyvänä puolena pidettiin, että sen avulla heille mahdollistui **yhteydenpito** ammattilaisiin sekä muihin samassa tilanteessa oleviin vanhempiin. Vanhemmat olivat tyytyväisiä, että heillä oli keino saada nopeasti yhteys ammattilaisiin, joka mahdollisti nopean ja luotettavan tiedon saamisen heille huolta aiheuttaneisiin kasvatuksellisiin ja lapsen terveydellisiin kysymyksiin. Yhteydenpito ammattilaisiin ja heiltä asiantuntijaohjeiden saaminen antoivat vanhemmille varmuutta lasten kanssa toimimiseen. Tämä puolestaan vahvisti vanhempia siten, ettei heille tullut yksin jäämisen tunnetta. Vanhempien kokemus oli, että se oli tekijä, joka mahdollisti heille hoidon jatkuvuuden tunteen lapsen syntymän jälkeen sekä **tuki** heitä lapsen hoitoon liittyvissä päätöksentekoprosesseissa. (Shorey ym. 2018; Sui Yong Mien ym. 2021; Sourander ym. 2022; Leonard ym. 2018; Xilin ym. 2021.)

Vanhemmat olivat hyötynneet, että sovelluksen tai ohjelman avulla heille mahdollistui verkostoituminen toisten samassa elämäntilanteessa olevien lasten vanhempien kanssa. Heillä oli mahdollisuus päästä keskustelemaan ja vaihtamaan ajatuksia sovelluksen välityksellä. Useimmissa tutkimuksissa vanhemmat korostivat tätä **ver-**

taistuen merkityksellisyyttä. Sovellukset mahdollistivat heille **kokemusten jakamisen** toisten vanhempien kanssa, ja siten antoi heille psykososiaalista tukea uudessa elämänvaiheessa. Vanhemmat kokivat saaneensa toisilta vanhemmilta sosiaalista tukea sekä yhteiset keskustelut olivat olleet heistä arkea rikastuttavia. Sovelluksen avulla mahdollistui vanhempien yhteydenpidon toisiinsa, se integroi samassa elämäntilanteessa olevia. (Shorey ym. 2018; Suárez, Rodríguez, Rodrigo López 2016.) Vanhemmat ilmaisivat tämän vaikuttavan siten, että se **poisti** heiltä **yksinäisyyden tunnetta**. Suárez ym. (2016) raportoivat myös perheen **sisäisen laatuajan paranemisesta**, kun vanhemmat olivat suorittaneet kyseistä ohjelmaa.

Sovelluksen hyötyinä vanhemmuuden tukeen, vanhemmat kertoivat heidän parantuneista tai kehittyneistä **vuorovaikutuksellista taidoistaan**. Nämä edistivät vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen kehittymistä, auttoivat luomaan lämpimämmän suhteen lapseen sekä edistivät vanhemman omien tunteiden hallinnassa. (Shorey ym. 2018; Xilin ym. 2021; Korpilahti-Leino ym. 2022; Leonard ym. 2018; Suárez ym. 2016; Sourander ym. 2022; Breitenstein ym. 2016; Achouche ym. 2022.)

Tunteiden säätelyyn liittyvistä positiivisista vaikutuksista raportoi Leonard ym. (2018), koska heidän tutkimuksensa keskittyi nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien nuorten äitien tunteiden tunnistamiseen, niiden taitojen kehittämiseen ja stressaaviin tilanteisiin sopeutumiseen. Tässä tutkimuksessa vanhemmat raportoivat tunteiden säätelyn ja tunnistamisen ja oman toiminnan positiivisista muutoksista. Sovelluksen ja sensorin tuottamien push-up ilmoitusten kautta heille tuli tunne ikään kuin välittämisestä. Myös sensorin tuottamat hälytykset toimivat vanhemmille opettavaisina ja omaa toimintaa kehittävinä kokemuksina. Sovellusten monien ominaisuuksien olemassaolo sekä ammattilaisten tuki, ohjaus ja neuvonta antoivat vanhemmille tunteen, että he ovat osallisina omassa elämässään.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tässä tutkimuksessa haettiin vastausta kahteen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, millaisia digitaalisia menetelmiä vanhemmuuden tueksi on käytetty ja toinen tutkimuskysymys oli, että miten ne ovat vahvistaneet vanhemmuutta. Tutkimuksella haettiin näkökulmia sekä teoreettista tietoa Harjulakodissa annettavan perhekuntoutustyön kehittämisen taustalle. Tutkimuksella haluttiin löytää myös tutkittua tietoa siitä, millaista vaikuttavuutta digitaalisten menetelmien käyttäminen on tuonut vanhemmille.

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valikoitui tutkimuksia, joissa oli erilaisia digitaalisia interventioita. Sisäänotto- ja poissulkukriteereitä muodostettaessa en halunnut rajata digitaalisesti toimitettua ohjelmaa tarkasti, jotta tutkimukseen valikoituisi mahdollisimman kattavasti erilaisia digitaalisia menetelmiä, ja se mahdollistaisi siten uusien ja käyttökelpoisten menetelmien vertailtavuutta. Myös vanhemmuuteen liittyvään rajauksen annettiin olla riittävän väljä, koska tutkimuksen toimeksiantajan työssä kohdataan hyvin eri ikäisiä vanhempia ja eri-ikäisten lasten vanhempia, jotka voivat olla ensisynnyttäjiä tai jo useamman vuoden vanhempina olleita.

Tutkimuksissa nousi esille vanhempien erilaiset taustat, motivaatiot sekä elämäntilanteet, jotka vaikuttivat paljon sovelluksien käyttöön. (Shorey ym. 2018; Sui Yong Mien ym. 2021; Xilin ym. 2021; Breitenstein ym. 2016; Roberts ym. 2019; Suárez ym. 2016.) Ensikertalaisilla, ns. nuoremman sukupolven lasten vanhemmilla oli hyvin erilaiset tarpeet ja toiveet sovelluksen tuottamalle ja tarjoamalle tiedolle, kuin sellaisille vanhemmille, joilla oli jo jonkin verran kokemusta vanhemmuudesta tai ovat tulleet vanhemmaksi myöhemmässä vaiheessa. (Xilin ym. 2021.) Tuloksista nousi esiin, että vastasyntyneen lapsen vanhemmat kaipaavat tietoa, tukea ja ohjausta paljon enemmän kuin isomman lapsen vanhemmat. (Xilin ym. 2021; Rhodes ym. 2020; Shorey ym. 2018.) Vastasyntyneen lapsen vanhemmat ovat monen uuden asian edessä ja on ymmärrettävää, että uudet tilanteet haastavat vanhempia. Pienen, vastasyntyneen vauvan vanhempien tieto- ja taitotarve on erilainen kuin isomman lapsen vanhemmilla (Rhodes ym. 2018). Toisaalta myös lapsen luonnollisen kehityksen kannalta vanhemmuuden tieto- ja taitotarve muuttuvat. Vanhempien oma suhtautuminen sovelluksen käyttämiseen sekä oma ikä vaikuttivat olennaisesti

ohjelmien käyttöön ja motivaatioon käyttää niitä kasvatustyön tueksi. (Rhodes ym. 2020. Vanhempien erilaiset toiveet ja odotukset sovellusten käytettävyydestä vaikuttivat heidän kokemuksiinsa. (Shorey ym. 2018; Rhodes ym. 2020; Suárez ym. 2016; Achouche ym. 2022.)

Digitaaliset menetelmät soveltuivat hyvin vanhemmuuden tuen muodoksi. Nämä sähköiset palvelut täydentävätkin perinteisin keinoin tuotettuja sosiaalihuollon palveluita. Kainiemi, Virtanen, Saukkonen, Kaihlanen, Kyytsönen, Vehko, Heponiemi (2021, 3.) tuovat esille tutkimuksessaan, että varsinkin lapsiperhepalveluita käyttäneet näkevät vähemmän esteitä digitaalisen palvelun käytölle. Kehittämistä vielä riittää, koska sosiaalihuollossa digitaalisesti tuotettujen palveluiden määrä on vielä varsin suppea, sellaisia ei joko ole saatavilla tai ne eivät korvaa kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista kontaktia. (Kainiemi ym. 2021, 3.) Kirjallisuuskatsauksessa esiin nousi digitaalisen menetelmän rinnalla henkilökohtaisen kontaktin tärkeys, jota vanhemmat pitivät merkittävänä. (Shorey ym. 2018; Xilin ym. 2021; Leonard ym. 2018; Korpilahti-Leino ym. 2022; Rhodes ym. 2020.) Kaikkea ohjaamista, neuvoa ja apua eivät pitkällekkään kehittyneet sovellukset tai tekoäly voi vielä antaa tai korvata.

Digitaalisesti toimitetun ohjelman kautta tieto on helposti ja nopeasti saatavilla sekä sen on todettu madaltavan kynnystä itseohjautuvuuteen. Digitaalisesti toimitettujen palveluiden avulla pyritään myös takaamaan tasa-arvoinen, kustannustehokas ja vaikuttava palveluntuottamisen muoto. Merkittävämpänä tekijänä tässä ovat palvelun itse palvelun käyttäjät. Sähköisen palvelun on tuotettava käyttäjälleen lisäarvoa. Sosiaalialan työssä tämä edellytetään halukkuutta ja motivaatiota ohjata asiakkaitaan näiden palvelun käyttöön. Helppo ja nopea voivat muuttua käyttäjälleen negatiivisiksi tekijöiksi tai esteeksi, jos osaamista sähköisen palvelun käyttöön ei ole tai tietoliikenneyhteydet rajoittavat palvelun käyttöä. (Räty ym. 2020, 4-5; Kainiemi ym. 2021, 1; Heino ym. 2018, 50.)

Digitaalisesti toimitettujen palveluiden käyttöön ja asenteisiin liittyy puolesta puhujia tai sitä kyseenalaistavia. Nuorille uuden sukupolven tai nk. digitalisaation aikana kasvaneet z-sukupolven nuoret tai nuoret aikuiset suhtautuvat digitaalisiin palveluihin hyvin myönteisesti. Heille erilaiset digitaaliset laitteet ovat keskeisiä arjen välineitä. Myös naissukupuoli ja tunne siitä, että digitaalisesti korvattu palvelu voi korvata henkilökohtaisen tapaamisen, tuovat myönteisemmän suhtautumisen näihin palveluihin. Tutkimuksen tuloksissa tuli myös ilmi tämä seikka, miten digitaaliseen

palveluun suhtauduttiin. Uuden sukupolven vanhemmat ajattelivat hyvin positiivisesti digitaalisin menetelmin tuotettujen vanhemmuusohjelmien tavasta. (Pitkänen, Tourunen, Huhta, Kaskela, Takala, Helfer, Jurvanen, Laine, Larivaara, Suurpää 2022, 70; Kainiemi ym. 2021, 1.)

Kananoja ja Ruuskanen nostavat (2019, 24.) esille lastensuojelutyön moraaliset, eettiset, toiminnalliset ja taloudelliset seikat. Nämä ovat seikkoja, jotka keskeisesti liittyvät myös digitaalisesti tuotettuihin palveluihin. Tämä asettaa erityisiä reunaeh-toja erilaisten palveluiden käyttöön sekä kehittämiseen. Perhekuntoutus on avo-huollon tukitoimi perheelle, jota edeltää sosiaalityöntekijän arviointi ja päätös lapsen edun mukaisesta toiminnasta. Velvoittaako perhekuntoutuksessa käytetty digitaali-nen sovellus/ohjelma vanhempia käyttämään sitä, vaikka kokisivatkin sen käytön kontrollina? Vaikuttaako tämä vanhemman halukkuuteen ja motivaatioon sekä itse-ohjautuvuuteen sovelluksen käytössä vai tuleeeko siitä velvoittava rasite? Tavoit-teena kuitenkin on luoda sellaisia itseohjautuvuutta kannustavia ja vanhemmuutta vahvistavia digitaalisia palveluita. Nämä ovat kysymyksiä tai haasteita, joita täytyy pohtia ennen toiminnan kehittämistä. (Vallipuro 2021, 8.)

Yksi näkökulma tulosten sovellettavuuteen huomion arvioinen asia on, että millaiset kohderyhmän vanhempien taidot ja asenne ovat käyttää erilaisia sovelluksia. Li-säksi vanhemmille tulee tarjota riittävästi tietoa sovelluksen käyttämisestä ja panos-taa riittävään ohjaukseen, jotta digitaalista menetelmää käytettäisiin. Teoriaosuu-nessa nostin esille, että monilla Suomessa on jo hyvä digitaaliset taidot hyödyntää erilaisia sähköisiä palveluita. Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden digitai-tojen osaamiseen tulee panostaa, jottei sen käyttämisestä aiheudu lisää kuormaa, stressiä tai taidon puute ei estä palvelun käyttämistä. Saavutettavuuden, käytettä-vyyden ja esteettömyyden seikat tulee huomioida erilaisissa ohjauksen tavoissa.

Digitaalisen menetelmän käyttöönotossa on huomioitava kohderyhmä, jolle digitaali-lista palvelua ollaan suunnittelemassa. Harjulakodin perhekuntoutuksen asiakas-ryhmä on hyvin monimuotoinen. Ainoa yhdistävä tekijä on vanhemmuuden taitojen puutteet, joihin kuntoutukselliset muutostavoitteet kohdistuvat. Perhekuntoutukseen tulevilla vanhemmilla on monen ikäisiä lapsia sekä heillä on erilaiset tarpeet tuelle ja ohjaukselle ylipäätään. Huomion arvoista on pohtia digitaalisen ohjelman sisällöl-liset tavoitteet ennen sen käyttöönottoa.

Tutkimuksissa nousi esille, että digitaalisesti toimitettu tieto lisäsi kustannustehok-kuutta, mikä on yksi hyöty tällä tavalla toimitetuille interventioilla. Sosiaali- ja tervey-denhuollon palveluilta tulevaisuudessa edellytetään kustannustehokkuutta, mutta

myös vaikuttavuutta. Toisaalta myös digitaalisesti toimitetut palvelut sopivat hyvin niille henkilöille, jotka ovat tottuneita digitaalisten palveluiden käyttäjiä. Tutkimuksissa useimmat testikäyttäjien rekrytoinnit ja otannat oli tehty jonkin digitaalisen median kautta, joka tarkoitti vanhempien olleen tottuneita sähköisten palveluiden käyttäjiä. STM:n (2022, 34-35) julkaisun mukaan maassamme on vielä väestöä, joka ei voi käyttää etä- ja digipalveluita. Palveluidemme kehittämisessä ja käyttöönotossa tulisi huomioida tämän haavoittuvassa asemassa olevan väestöryhmän palveluiden saatavuus, joka huomioisi yksilön sosiaaliset, terveydelliset ja taloudelliset mahdollisuudet sekä huomioisi yhteiskunnalliset kehittämisen näkökulmat.

Tutkimusten mukaan digitaaliset palvelut myös lisäsivät saatavuutta, koska digitaaliseen sovellukseen pääsi oman aikataulun mukaan ajasta ja paikasta riippumatta. Tämä on yksi digitaalisesti toimitetun ohjelman hyvä ja käytettävä ominaisuus. Sovelluksen saatavuutta lisäsi myös se, että niissä oli ominaisuuksina videoita ja tekstejä, joiden kautta vanhemmat pääsivät uudelleen käymään jonkin heille tärkeän ja merkityksellisen osion läpi, oman tarpeensa mukaisesti. Nämä ominaisuudet lisäävät niin saatavuutta, itseohjautuvuutta kuin poistavat esteettömyyttä. Saatavuus ja käytettävyys saavat aikaiseksi sen, että vanhemmat aktivoituvat paremmin hyödyntämään digitaalisesti toimitettua vanhemmuusohjelmaa. Osassa tutkimuksissa verrattiin kasvokkain tapahtuneita vanhemmuusinterventioita ja sovelluksen kautta toimitettuja interventioita. Vanhempien suoritusprosentti digitaalisen sovelluksen käytämisestä oli suurempi verrattuna kasvokkain tapahtuneisiin interventioihin. (Korpilahti-Leino ym. 2022.)

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat tutkimuksen luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tutkijan tulee huolehtia koko tutkimuksen ajan näiden periaatteiden toteutumisesta. (TENK 2023, 11.) Hyvän tutkimuksen yksi lähtökohta on sisäinen johdonmukaisuus. Se tulee ilmi tutkimuksessa siten, miten ja millaisia lähteitä tutkija käyttää. Hyvän tutkimuksen elementtinä pidetään myös eettisyyttä. Eettisyydellä tarkoitetaan, että tutkija on valinnut tutkimukselleen sopivan tutkimusasetelman ja tutkimuksen raportointi on huolella tehty. Tutkijan on koko tutkimuksen ajan tiedettävä, mitä hän tekee eli huolehtia tutkijan eettisestä vireydestä. Tieteellisestä näkökulmasta tämä tutkijan eettinen vireys ilmenee siten, että hän on tutkimuksen tekemisen aikana raportoidessaan perustellut tekemänsä ratkaisut ja tuonut ne esille omassa kirjallisessa raportissaan. (Tuomi, Sarajärvi 2013, 127, 67.)

Hyvän tutkimuksen elementteihin kuuluu myös, että tutkija ottaa vastuun ja huolehtii koko tutkimuksen teon ajan hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta, tutkimuksen rehellisyydestä, vilpittömyydestä sekä toisten tutkijoiden arvostuksesta. (Tuomi ym. 2013, 133; TENK 2023, 12.)

Olen huolehtinut tämän tutkimuksen tekemisen aikana näiden hyvän tieteellisen tutkimuksen lähtökohdista. Olen käyttänyt tieteelliseen tutkimukseen soveltuvia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimukselle tehtiin tarvittavat tutkimusluvut ja tutkimuksen tekemisen lähtökohdista ja tavoitteista keskusteltiin toimeksiantajan kanssa. Tässä tutkimuksessa ei ole käsitelty mitään henkilötietoja, vaikka tutkimus koskeekin ihmisiin suuntautuvaa tutkimusta. Tutkimus tehtiin tutkimuksista, joissa henkilötietoja ei ole julkaistu. Tutkijana olen ilmaissut sitoutuneisuuteni tutkimuksen toimeksiantajaa kohtaa eli toimin Kajaanin Pelastakaa Lapset ry:n hallituksen puheenjohtajana. Olen myös aiemmin työskennellyt Harjulakodissa johtajan toimessa.

Tutkimusaineiston keräämiseen käytettiin tieteelliseen tiedonhakuun tarkoitettuja ja luotettavia tietokantoja, jotka on kuvattu aiemmin tämän tutkimuksen raportti osiossa. Tiedonhaussa käytettiin hakukriteerien mukaisia tutkimuksia tai vertaisarvioituja artikkeleita sekä poissulku- ja mukaanottokriteereitä noudatettiin tutkimusten valikoinnissa. Tutkimus ja tutkimuksen eri vaiheet on raportoitu yleistä huolellisuutta ja avoimuutta noudattaen. Koko tutkimuksen teon aikana on huolehdittu objektiivisuudesta. Olen huolehtinut lähteiden ja viitteiden asianmukaisesta merkitsemisestä Savonian kirjallisten ohjeiden mukaisesti ja siten kunnioittanut aiempien tutkijoiden työn arvoa ja merkitystä. Työssä käytetään plagioinnin poissulkemiseksi Turnit -plagioinnin tarkastusohjelmaa. Olen pyrkinyt koko tutkimuksen ajan huolehtimaan systemoidun kirjallisuuskatsauksen eri vaiheiden järjestelmällisestä etenemisestä ja siten sen toteutumisesta.

Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää englannin kielen taitoni sekä kokemattomuuteni systemoidun kirjallisuuskatsauksen tekijänä. Tutkimuksessa lähteinä käytettiin englanninkielisiä tutkimuksia ja tieteellisiä vertaisarvioituja artikkeleita, jotka pyrin kääntämään huolellisesti sanakirjaa apuna käyttäen. On kuitenkin mahdollista, että nämä käännökset eivät täysin vastaa suomenkielisiä vasteita. Tutkijana ja tieteellisen tutkimuksen tekemisessä olen ollut kokematon, joten se on voinut vaikuttaa tutkimuksen eri vaiheiden suorittamiseen ja tieteellisten artikkeleiden tulkintaan sekä tieteelliseen tekstiin kirjoittamiseen.

8.3 Oman asiantuntijuuden kehittyminen

Osaamiseni tällaisen tutkimuksen tekijänä on karttunut huomasti sekä lisännyt laajempaa ymmärrystä sosiaalialan erityiskysymyksistä. Asiantuntijuuttani on kehittänyt laaja perehtyminen kansainvälisiin ja suomalaisiin lähteisiin sekä tutkimukseni tietoperustaan. Olen kehittänyt omaa sosiaalialan erityisosaamistani, digitalisaation muutosten vaikutusten ymmärrystä sekä niiden vaikutuksia erityisryhmien tilanteet huomioon ottaen. Tutkimuksen tekeminen on auttanut ymmärtämään ja sisäistämään tutkimuksellista kehittämisotetta osana työyhteisön työkäytänteiden sekä palvelujen kehittämisestä. Ymmärtämykseni erilaisista kehittämisprosesseista sosiaalialan työssä ja toimintakäytänteitä uudistaessa on laajentunut sekä olen oppinut arvioimaan niiden soveltuvuutta lastensuojelun perhekuntoutustyön asiakkaiden erityispiirteet huomioiden.

Opettajan antama ohjaus opinnäytetyöprosessin aikana on antoisaa sekä pitänyt eettisen vireyden hereillä. Tutkijana helposti ”sokeutuu” omalle tekstilleen ja opettajan antamat kommentit ovat lisänneet näkökulmia työn tekemiselle ja tuoneet objektiivisuutta tälle tutkimukselle. Tähän tutkimusaiheeseen perehtyminen on antanut itselleni näkökulmia digitaalisten menetelmien käytettävyydestä ja vaikuttavuudesta tutkimuksista esiinnousseiden vanhempien kokemusten perusteella. Se on myös lisännyt näkemystäni siitä, mitä digitaalisten menetelmien käyttöönotossa tulee huomioida, kun niitä tuotetaan sosiaalialan erilaisiin tilanteisiin. Pidän erittäin tärkeänä asiana tätä oppia, jonka olen tutkimuksen suorittamisen aikana saanut, koska sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkenttään liittyy erityispiirteitä sekä eettisiä haasteita, jotka tulee ottaa huomioon erilaisia palveluita kehitettäessä. Tärkeimpänä tulee muistaa kehittämistyön asiakasryhmä, jossa ollaan tekemisissä haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien kanssa.

8.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli selvittää, millaisia digitaalisia vanhemmuuden tuen menetelmiä on käytetty ja millaista vaikuttavuutta vanhemmat ovat niiden käytöstä saaneet. Kirjallisuuskatsauksella tutkittiin olemassa olevaa tutkimuksellista tietoa digitaalisista menetelmistä, joita on käytetty vanhemmuuden tuen

muotoina. Pohjana tutkimukselle on ollut perhekuntoutuksessa tehtävän vanhemmuuden tuen muotojen kehittämisen tavoitteet sekä tutkimustiedon hyödyntäminen tässä prosessissa. Kirjallisuuskatsauksen tuloksissa kävi selkeästi ilmi, että digitaalisesti toimitettua vanhemmuuden ohjelmaa pidettiin kustannustehokkaana, helppokäyttöisenä ajasta ja paikasta riippumattomana sekä tapana, joka vahvisti vanhempien itseohjautuvuutta. Harjulakodin perhekuntoutuksen työmenetelmien jatkokehittämisessä tullaan hyödyntämään digitaalisia menetelmiä, mutta jatkopohdittavaksi jää, mistä asioista digitaalisesti toimitetun vanhemmuusohjelman sisältö on järkevää ja hyödyllistä rakentaa. Tässä kehittämistyössä kokemusasiantuntijuudella on merkittävä rooli, jota tulee hyödyntää. Harjulakodin arvoja ovat olleet jo vuosikymmeniä ”yhtäkään lasta ei jätetä”, voisi tässä yhteydessä kiteyttää ”yhtäkään vanhempaa ei jätetä”. Kehittämistyössä tärkeää on huomioida erilaisten vanhempien kokemukset, koska lastensuojelulliset haasteet ja tarpeet ovat hyvin erilaisia sekä vanhempien vanhemmuuden taidot vaativat hyvinkin erilaisia tukemisen, ohjaamisen ja auttamisen muotoja. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää vanhempien kokemukset ja mieltymykset vanhemmuusohjelmien sisällöistä. Mistä moduuleista ja millaisin sisällöin niistä tulisi vaikuttavia? Vanhemman ja lapsen osallisuus palveluprosessin suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ovatkin mahdollisuus tuottaa vanhempia vahvistavia palveluita. Kaiken tämän keskellä ei saa unohtaa sitä tärkeintä, eli lasta. (Petrelius ym. 2018, 4,14.)

Yhteiskunnan digitaalinen murros koskettaa lähes kaikkia elämänalueita ja tulee muokkaamaan meidän kulttuuriamme, elintapoja sekä yhteiskuntamme rakenteita. Se on haastanut meistä jokaisen miettimään tapaamme toimia, ja joka on pakottanut meidät toimimaan uusilla tavoilla. Sosiaali- ja terveydenhuollossa uusien toimintamallien käyttöönotto tulee tehdä hallitusti teknologian ja sote-ammattilaisten yhteistyönä. (Neittaanmäki, Lehto, Savonen 2021, 25; Rätty ym. 2020, 9.)

Digitaalisten työmenetelmien käyttöönotossa sosiaalityöhön kuten lastensuojelun perhekuntoutustyöhön, tulee keskeisenä asiana pohtia sen suhdeperustaista työn luonnetta, sekä mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lastensuojelun tarpeeseen. Lastensuojeluperheiden ongelmat ovat hyvin monimuotoisia, eikä niitä voi määritellä syyseuraussuhteiden perusteella. Tähän haasteeseen on pyritty hakemaan muutosta systeemisellä työotteella, monitoimijaisessa tiimityöskentelyssä, jotta päällekkäisiltä toimenpiteiltä välttyttäisiin. Päällekkäisyys kuormittaa sekä perhettä ja sen jäseniä sekä perheen ympärillä toimivia ammattilaisia. Toisaalta työyhteisön luottamuksellista ja jatkumoa tukevat työkäytännöt herättävät asiakkaissa tuen ja autetuksi tule-

misen kokemuksia. Myös kunnioittava, dialoginen ja yhteistoiminnallisuus ovat merkittäviä tekijöitä onnistuneiden asiakaskokemusten taustalla samoin kuin vuorovaikutukselliseen ja kohtaamiseen liittyvät taidot. (Petrelius ym. 2018, 4; Alho, Rasa, Vuolukka 2018, 88; Petrelius ym. 2018, 4, 9.)

Sosiaalialan työn digitaalisten menetelmien ja käyttöönoton toimintamalleissa tulee hyödyntää vuorovaikutuksen ja kohtaamisen elementtejä, mutta myös huolehtia tietoon perustuvan ja vaikuttavaksi koettujen tarpeisiin vastaavan työn keskeiset elementit. (Petrelius & Erikson 2019, 73.) Keskeisiä ovat myös mallien toimivuutta ja asiakkaiden hyötyä korostavat mallit, unohtamatta tuen, ohjauksen ja neuvojen merkityksellisyys. (Petrelius ym. 2019, 73; Shorey ym. 2018; Korpilahi-Leino ym. 2022, Xilin ym. 2021) Työntekijän ja ammattilaisen ohjeistukset ja tuki tarjosivat vanhemmille psykososiaalista tukea, joka koettiin vaikuttavana. Voimavaralähtöisenä, vuorovaikutteisena ja terapeuttisena keskusteluna tämä tuen muoto on yksi sosiaalityön perustavanlaatuinen tai tunnusomainen elementti, joka tulee huomioida yhtenä osana digitaalisten palveluiden muodoissa. (Alho ym. 2018, 85.)

Edelleen digitaalisesti toimitettuihin palveluihin liittyy monenlaisia haasteita, niin tietoliikenneyhteyksiin, teknisiin ominaisuuksiin, että käyttäjän osaamiseen liittyen. Tutkimuksissa nousi yhdeksi merkittäväksi esteeksi positiiviselle käyttökokemukselle juuri nämä seikat. Suomessa tähän haasteeseen on pyritty vastaamaan kehittämällä lainsäädäntöä, linjaamalla sähköisten asiointikanavien ensisijaisuutta palvelujärjestelmissä, parantamalla näiden laatua ja saavutettavuutta sekä vahvistamalla kansallisen tason tiedonhallintaa ja digitalisaation tavoitteiden saavuttamista. Näiden haavoittuvassa asemassa olevien huomioiminen digitalisoituvassa sosiaali- ja terveydenhuollossa vaatii muun muassa yhtenäisiä toimintakäytänteitä ja muutosvalmiutta. (Shorey ym. 2018; Valtiovarainministeriö 2023; Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a, 16; Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b, 32, 34-35.)

Tutkimusta tehdessäni eteen tuli kirjallisuudesta digitaalisen hyvinvoinnin käsite. Tästä asiasta harvemmin puhutaan digitalisaation yhteydessä. Keskiössä ovat usein vain positiivisten asioiden puolet. Tammisalo, Rotkirch, Alanko, Danielsbacka, Honkanen, Hämäläinen, Prusskij (2020, 8-9, 10-12.) nostavat esille digitaalisten laitteiden vaikutukset keskinäiselle vuorovaikutukselle, digitaalisen hyvinvoinnin käsitteen. Mikä merkitys digimurroksella on meidän vuorovaikutukseemme sekä millaisia ovat uudet tapamme luoda läheisyyttä tai olla vuorovaikutuksessa? Missä määrin markkinaehtoinen digitalisaation kehitys jatkaa kehittymistään ja missä mää-

rin huomioimme hyvinvointinäkökulman linjatessamme päätöksiä ja ratkaisuja? Samassa selvityksessä myös tuodaan esille digitaalisen eriarvoisuuden käsite. Yksilöiden olemassa olevat ominaisuudet ja sosiaaliset resurssit liittyvät keskeisestä digitaalisen eriarvoisuuden elementteihin. Vähäosaiset vanhemmat käyttävät laitteita enemmän viihdetarkoituksiin kuin hyväosaiset vanhemmat. Pohdittavaksi tuleeekin, millä keinoin saamme poistettua digitaalista eriarvoisuutta, annamme eväitä yksilöille, joka kasvattaa heidän digitaalista hyvinvointiaan. Kaiken tämän lähtökohtana tulisi olla kaikkien meidän digitaalinen hyvinvointimme. (Tammisalo 2020, 63, 44-45.)

9 LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Aaltonen Sanna, Högbäck Riitta (toim.). 2015. Umpikujasta oivallukseen. Reflektiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Verkkojulkaisu. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto. Tampereen yliopisto. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99323/umpikujasta_oivallukseen_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 22.3.2023.

Achouche Vincent, Piollet Margaux, Temame Myriam, Nga Cao Xuan, D'Herbement Victor, Moreau Jacques, Wedland Jaqueline 2022. The impact of a mobile application on parental attitudes, their knowledge of child development, and sense of parenting self-competence: A pilot study. <https://doi.org/10.1016/j.amp.2022.09.010>. Saatavilla: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.savonia.fi/science/article/pii/S0003448722002840?via%3Dihub>

Alatalo Marjo, Lappi Kari, Petrelius Päivi. 2017. Lapsikeskeinen suojelu ja perheen toimijuuden tukeminen lastensuojelun perhetyössä ja perhekuntoutuksessa – Kohti monitoimijaista, yhteistä perhetyötä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017:21. Työpaperi. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134616/URN_ISBN_978-952-302-859-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 22.4.2023.

Alho Sirkka, Rasa Marjukka, Vuolukka Kaisa 2018. Perheterapian ja sosiaalityön yhteiset juuret sekä suhdeperustaisen systeemisen lastensuojelutyön kehittäminen. Teoksessa Uudistuva lastensuojelu – kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa. Verkkojulkaisu. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 32/2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 27.4.2023

Bentovim Arnon, Miller Liza Bingley: 2019. Perhearviointiopas. Perheen voimavarojen, vahvuuksien ja vaikeuksien arviointimenetelmä. Suomen mielenterveysseura. Suomen mielenterveysseura. Mieli.

Breitenstein Susan M, Fogg Louis, Ocampo Edith V, Acosta Diana I, Gross Deborah 2016. Parent Use and Efficacy of a Self-Administered, Tablet-Based Parent Training Intervention: A Randomized Controlled Trial. JMIR Mhealth Uhealth Aps-Jun; 4(2)e36. doi:10.2196/mhealth.5202. Saatavilla: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4867750/>

Danielsson-Ojala, Riitta. 2016. Järjestelmällinen katsaus Joanna Briggs Instituutin mukaisesti. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna, Suhonen Riitta (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print, 118-128.

Eurooppalainen Datastrategia 19.2.2020 COM (2020) 66 final. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostoille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Euroopan Unioni. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066&from=EN>, viitattu 22.3.2023.

European Commission 2023. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. Thematic chapters. Verkkojulkaisu. Päivitetty 6.1.2023. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/fi/policies/desi>. Viitattu 30.3.2023.

Eskola Jari, Suoranta Juha 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hastrup Arja. (toim.) 2019. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma – kärkihankkeeseen liittyvät tehtävät. Toteuttamissopimuksen loppuarviointi. Verkkojulkaisu. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Työpaperi 44/2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139062/URN_ISBN_978-952-343-451-6.pdf. Viitattu 2.4.2023.

Heikkinen Harri 2022. Digitalisaation pikakurssi: hyödyt ja haitat yrityksille. Talentreen blogi. <https://talentree.fi/blogi/digitalisaation-pikakurssi/>. Viitattu 25.4.2023.

Heino Taina, Kärkkäinen Pirkko 2018. Kurkistuksia mahdollisuuksien ikkunoihin – sosiaalialan digitalisaatiota etsimässä. Teoksessa: M-L Laitinen (toim.) Digi vie, sote vikisee. Kokemuksia sote-alan digitalisaatiosta DigiSote-hankkeessa Etelä-Savossa. Verkkojulkaisu. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. 45-52. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151951/URN_ISBN9789523440906.pdf?sequence=8&isAllowed=y. Viitattu 16.4.2023.

Heino Tarja 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Verkkojulkaisu. Työpapereita 9/2008. Stakes. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75318/T9-2008-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 23.4.2023

Heino Tarja 2008. Valokuva 22.5.2023. Lastensuojelun sijoittuminen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä.

Jaakola Anne-Mari, Pösö Tarja 2022. Lapsen tilanteen arvioiminen lastensuojelussa: analyysia asiakasturvallisuuden ja laadun näkökulmasta. *Janus Sosiaalipoliitiikan ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 30(4), 359- 375. DOI:10.30668/janus.114926, saatavilla: <https://doi.org/10.30668/janus.114926>. Viitattu: 25.4.2023

Kainiemi Emma, Virtanen Lotta, Saukkonen Petra, Kaihlanen Anu, Kyytsönen Maiju, Vehko Tuulikki, Heponiemi Tarja 2021. Sosiaali- ja terveystieteiden näkemykset sähköisten palvelujen hyödyistä koronapandemian aikana. *Verkkajulkaisu. THL. Tutkimuksesta tiiviisti* 63/2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143190/URN_ISBN_978-952-343-751-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 25.4.2023.

Kananoja Aulikki, Ruuskanen Kristiina 2019. Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Loppuraportti. *Verkkajulkaisu. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita* 2019:4. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161379/Selvityshenkilön_edellytykset_lastensuojelun.pdf?sequence=4&isAllowed=y, Viitattu 2.5.2023.

Kangasniemi Mari & Pölkki Tarja 2016. Aineiston käsittely: kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna, Suhonen Riitta (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Turku: Juvenes Print, 80-93.

Klavus Jan, Hastrup Arja, Jarvala Tiina, Pusa Anna-Kaisa, Rissanen Pekka. 2019. Monialainen perhekeskus tuottaa kustannusvaikuttavia palveluita – lapsiperhepalveluiden taloudellinen arviointi. Pdf-tiedosto. THL. *Tutkimuksesta tiiviisti* 17/2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138215/URN_ISBN_978-952-343-349-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 25.4.2023.

Koko kansan digi julkaisuaika tuntematon. Digitalisaatio. Verkkajulkaisu. <https://kokokansandigi.fi/digitalisaatio/>. Viitattu 25.4.2023.

Korpilahti-Leino Tarja, Luntamo Terhi, Ristkari Terja, Hinkka-Yli-Salomäki Susanna, Pulkki-Råback Laura, Waris Otto, Matinoli Hanna-Maria, Sinokki Atte, Mori Yoko, Fukaya Mami, Yamada Yuko, Soudander Andre 2022. Single-Session, Internet-Based Cognitive Behavioral Therapy to Improve Parenting Skills to Help Children Cope With Anxiety During the COVID-19 Pandemic: Feasibility Study. *Journal of Medical Internet Research*. Toronto. (Apr 2022): e26438. DOI:10.2196/26438. Saatavilla: <https://www.proquest.com/docview/2657523104/fulltextPDF/DDB30C9435A549B5PQ/1?accountid=27296>

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>. Viitattu 1.2.2023.

Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu: 1.2.2023

Lemetti Terhi, Ylönen Minna 2016. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusartikkeleiden arviointi. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna, Suhonen Riitta (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print, 67-79.

Leonard Noelle R, Casarjian Bethany, Fletcher Richard R, Praia Cathleen, Sherpa Dawa, Kelemen Anna, Rajan Sonali, Salaam Rasheeda; Cleland Charles M. 2018. Theorically-Based Emotion Regulation Strategies Using a Mobile App and Wearable Sensor Among Homeless Adolescent Mothers: Acceptability and Feasibility Study. JMIR Pediatr Parent Jan-Jun: 1(1):e1. doi:10.2196/pediatrics.9037. Saatavilla: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6326370/>

Living Skills julkaisuaika tuntematon. Vanhemmuuden taustateoria. Pdf-tiedosto. <https://www.livingskills.fi/wp-content/uploads/2020/02/Vanhemmuuden-taidot-taustateoria.pdf>. Viitattu 24.4.2023.

Manninen Jari 2015. Uuskasvun polut – Digitalisaation lupaus. Vammalan Kirjapaino Oy

Metsämuuronen Jari. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä

Mieli ry/Kotkan seudun mielenterveys ry. Olet tarpeeksi hyvä omalle lapsellesi. Vanhemmuuden haasteet. Mieli ry/Kotkan seudun mielenterveys ry:n blogi. <https://www.mielenterveysseurat.fi/kotka/2022/08/03/olet-tarpeeksi-hyva-omalle-lapsellesi/>. Viitattu 7.5.2023.

Mihelic Mandy, Morawska Alina, Filus Ania. 2018. Preparing parents for parenthood: Protocol for a randomized controlled trial og a preventative parenting intervention for expectant parents. BMC Pregnancy Childbirth 18, 311 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12884-018-1939-2>.

Myllymäki Petri 2021. Tekoälyn älykkyydestä. Teoksessa Älykäs huominen. Miten tekoäly ja digitalisaatio muuttavat maailmaa? E-kirja. Helsinki. Gaudeamus. Tiedekulmapokkari 4.

Neittaanmäki Pekka, Lehto Martti, Savonen Matti 2021. Yhteiskunnan digimurros. Verkkojulkaisu. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/75328/Yhteiskunnan%20digimurros.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 27.4.2023

Niela-Vílen Hannakaisa, Hamari Lotta 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna, Suhonen Riitta (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print, 23- 34.

Paavilainen Eija, Rantanen Heidi, Flinck Aune 2022. Perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskiolojen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen. Verkkojulkaisu. Kasvun tuki aikakauslehti. 20-28. <https://kasvuntuki.fi/wp-content/uploads/2022/12/kasvun-tuki-02-2022-paivitetty.pdf>. Viitattu 27.4.2023

Pelastakaa Lapset ry 2023. Historiikki. Verkkojulkaisu. <https://historiikki.pelastakaa-lapset.fi/jarjesto-syntyy-orpolapsien-avuksi/>. Viitattu 23.4.2023

Petrelus Päivi, Erikson Pia 2018 (toim.). Uudistuva lastensuojelu – Kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa. Verkkojulkaisu. Työpaperi. 32/2018. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 25.4.2023.

Petrelus Päivi, Erikson Pia 2019. Lastensuojelu. Teoksessa: Hastrup Arja (toim.) 2019. Lastensuojelun muutokset ja tulokset. Julkaisussa Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma – kärkihankkeeseen liittyvät tehtävät. Toteuttamissopimuksen lopuarviointi. Työpaperi 44/2019. Verkkojulkaisu. 70-76. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139062/URN_ISBN_978-952-343-451-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 27.4.2023

Pitkänen Tuuli, Tourunen Jouni, Huhta Helena, Kaskela Teemu, Takala Janne, Helfer Alix, Jurvanen Susanna, Laine Riku, Larivaara Meri, Suurpää Leena. 2022. Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa. Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. Verkkojulkaisu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:65. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164402/VNTEAS_2022_65.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 24.4.2023

Pärnä Katariina. 2010. Perhekuntoutus lasten ja perheiden palveluna. Teoksessa: Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa. s. 41-50. Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö. Bookwell. Porvoo.

Rhodes Alexandra, Kheireddine Sara, Smith Andrea D. 2020. Experiences, Attitudes, and Needs of Users of a Pregnancy and Parenting App (Baby Baddy) During the COVID-19 Pndemic: Mixed Methods Study. 2020. JMIR mHealth and uHealth; Toronto. Vol. 8, Iss 12. doi:10.2196/23157. Saatavilla: <https://www.proquest.com/docview/2511270515/fulltextPDF/175B1B8E523E4D66PQ/1?accountid=27296>

Roberts Kristin J, McAdams Rebecca J, Kristel Orié V, Szymanski Alison M, McKenzie Lara B. 2019. Qualitative and Quantitative Evaluation of Make Safe Happen App: Mobile Technology-Based Safety Behavioral Change Intervention for Parents. JMIR Pediatr Parent Jan-Jun;2(1)e12022. doi:10.2196/12022. Saatavilla: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31518322/>

Räty Laura, Huovinen Susanna, Haatainen Tuula. 2020. Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena. Sote-tieto hyötykäyttöön -strategia 2020. Verkkojulkaisu. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70321/URN_ISBN_978-952-00-3548-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 25.4.2023.

Rönkä Anna, Kekkonen Marjatta 2020. Yhteentörmäyksistä yhteistyöhön – vauvan tulo käynnistää kasvun yhteisvanhemmuuteen. Verkkojulkaisu. Ruusupuiston kärkiuutiset. Jyväskylän yliopiston. <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/2020-3/2>. Viitattu 15.4.2023

Salminen Ari 2011. Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Verkkojulkaisu. Vaasan Yliopiston julkaisuja. https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Viitattu 13.3.2023

Saloranta Sanna-Kaisa 2022. Digitaalisen vanhemmuuden ihannesubjektiivit dataistuneessa yhteiskunnassa. Foucault´lainen kriittinen diskurssianalyysi Facebookin ja kansalaisjärjestöjen hallinnasta. Maisterintutkielma. Verkkojulkaisu. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/343898/Saloranta_Sanna-Kaisa_tutkielma_2022.pdf?sequence=3&isAllowed=y. Viitattu 15.4.2023

Salpakoski Anu 2018. Yhteistyöllä kohti vaikuttavia digitaalisia sosiaali- ja terveyspalveluita. Teoksessa: M-L Laitinen (toim.) Digi vie, sote vikisee. Kokemuksia sote-alan digitalisaatiosta DigiSote-hankkeessa Etelä-Savossa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Verkkojulkaisu. 11-15.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151951/URNISBN9789523440906.pdf?sequence=8&isAllowed=y>. Viitattu 16.4.2023.

Sariola Anna-Paula, Nuutila Mika, Sainio Susanna, Saisto Terhi, Tiitinen Aila (toim.) 2014. Odottavan äidin käsikirja. Duodecim. Juva: Bookwell Oy.

Shorey Shefaly, Yang Yen Yen, Dennis Cindy-Lee. 2018. A Mobile Health App–Based Postnatal Educational Program (Home-but not Alone): A Descriptive Qualitative Study. Journal of Medical Internet Research. Apr; 20(4):e119. doi:10.2196/jmir.9188. Saatavilla: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29674314/>

Sorkkila Matilda 2020. Poikkeusaika vaikutti perheiden hyvinvointiin eri tavoin.

Verkkojulkaisu. Ruusupuiston kärkiuutiset. Jyväskylän yliopisto.

<https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/2020-3/1>. Viitattu 15.4.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelma STM:n hallinnonaloille 2016-2019. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muis-tioita 2016:2. Helsinki. 2016. Verkkoaineisto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74745/RAP%202016_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Viitattu 7.2.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023-2026. Verkkojulkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2022:18. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164463/STM_2022_18J.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 27.4.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b. Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022–2026. Verkkojulkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:2. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163858/STM_2022_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 26.4.2023.

Sourander Andre, Ristkari Terja, Kurki Marjo, Gilbert Sonja, Hinkka-Yli-Ssalomäki Susanna, Kinnunen Malin, McGrath Patrick J. 2022. Effectiveness of an Internet-Based and Telephone-Assisted Training for Parents of 4-Year-Old Children With

Disruptive Behavior: Implementation Research. Journal of Medical Internet Research. Toronto. (Apr 2022): e27900. doi: 10.2196/27900. Saatavilla: <https://www.proquest.com/docview/2657523404/fulltextPDF/6A5E42550D6049B1PQ/1?accountid=27296>

Suárez Arminda, Rodríguez Juan Antonio, Rodrigo María José. 2016. The Spanish online program "Educar en Positivo" (The Positive Parent"): Whom does it benefit most?. Psychosocial Intervention Vol. 25, Iss. 2 (2016): 119-126. doi: 10.1016/j.psi.2016.03.001. Saatavilla: <https://www.proquest.com/docview/2479083397/fulltextPDF/CF786A091594DEAPQ/1?accountid=27296>

Sui Mien Yong Teresa, Perialathan Komathi, Ahmad Masitah, Juatan Nurashma, Majid Liana Abdul, Johari Mohammad Zabri. 2021. Perceptions and Acceptability of a Smartphone App Intervention (ChildSafe) in Malaysia: Qualitative Exploratory Study. JMIR Pediatr Parent Apr-Jun; VOL 4 No 2 (2021): e24156. doi:10.2196/24156. PMID:34061039. PMCID: 8207251 Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8207251/>

SVT 2023. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__sutivi/statfin_sutivi_pxt_13ud.px/chart/chartViewLine/. Viitattu 22.3.2023.

Tammisalo Kristiina, Rotkirch Anna, Alanko Leena, Danielsbacka Mirkka, Honkanen Jenni, Hämäläinen Mirja, Prusskij Crista 2020. Digitaalinen hyvinvointi perheissä. Suomi hyvin käytetyn ajan mallimaaksi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:43. Verkkojulkaisu. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162438/VNTEAS_2020_43.pdf. Viitattu 15.2.2023.

Tarkoma Sasu 2021. Miten tekoäly vaikuttaa kokonaisturvallisuuteen. Teoksessa Älykäs huominen. Miten tekoäly ja digitalisaatio muuttavat maailmaa? E-kirja. Helsinki. Tiedekulmapokkari 4.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Minkälaisia tuen tarpeita suomalaisilla lapsiperheillä on? Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen blogi. <https://blogi.thl.fi/minkalaisia-tuen-tarpeita-suomalaisilla-lapsiperheilla-on/>. Viitattu: 7.5.2023.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2022a. Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/lasten-ja-lapsiperheiden-hyvinvointi#Jaksamisen_haasteet. Viitattu: 7.5.2023.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2022b. Lastensuojelu 2021. Verkkojulkaisu. Päivitetty 7.6.2022. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>. Viitattu 31.3.2023.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Lastensuojelun toiminta. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta>. Viitattu 7.5.2023.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023b. Lastensuojelun käsikirja. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhekuntoutus#otsikko1>. Viitattu 1.2.2023.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023c. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet>. Viitattu 15.4.2023.

Tuomi Jouni, Sarajärvi Anneli. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint.

Valden Tia 2019. Huomaa hyvä vanhemmuudessa – minimien tunnistamista ja määrittelyä Pirkanmaalla. Teoksessa: Hakulinen Tuovi, Laajasalo Taina & Mäkelä Jukka (toim.). Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen - Teoriasta käytäntöön, 123-125. Verkkojulkaisu. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 9/2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138389/URN_ISBN_978-952-343-357-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 7.4.2023.

Valkeapää Kirsi. 2016. Tutkimusaineiston valinta systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna, Suhonen Riitta (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Juvenes Print, 56-66.

Vallipuro Olli 2021. Valta sosiaalityön asiakassuhteessa. Kirjallisuuskatsaus sosiaalityöntekijän valtaan asiakassuhteessa. Jyväskylän yliopisto. Kandidaatin tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/77610/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202108314724.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 22.4.2023.

Valtioneuvoston kanslia 2015. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Valtioneuvoston kanslia. Verkkojulkaisu. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163399/VNK_2015_10.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu: 20.1.2023

Valtioneuvosto 2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Sanna Marinin hallitusohjelma 10.12.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Verkkojulkaisu. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 1.2.2023

Valtioneuvosto 2023. Lausuntoyhteenveto: Luonnos Suomen digitaalseksi kompassiksi. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/c13aac5c-1106-45be-9dd5-a47fa1217b34/41a43ed4-9480-4a19-b7df-7b27936a83d8/YHTEENVETO_20220708111536.PDF, viitattu 22.3.2023

Valtiovarainministeriö julkaisuaika tuntematon. Julkisen hallinnon digitalisaatio. Verkkojulkaisu. <https://vm.fi/digitalisaatio>. Viitattu 24.5.2023.

Valtiovarainministeriö 2020. Yhteenveto Pyöreän pöydän keskustelusta Hyvinvointi ja osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa. Pdf-tiedosto. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/d16de881-a999-4628-bcbb-1c59476b13fe/86e10f98-a035-4b79-a617-5c98e234ec2d/KIRJE_20201201103443.PDF. Viitattu 28.4.2023

Vilkka Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Juva: PS-Kustannus, Bookwell.

Välimäki Sanna, Vornanen Riitta, Vanjusov Heidi & Hämäläinen Juha. 2021. Asiakasturvallisuus lastensuojelussa. E-kirja. Teoksessa Asiakas- ja potilasturvallisuus sosiaali- ja terveysalalla.

Xilin Li, Zhang Yao, Ye Ziwen, Huang Lingling, Zheng Xujuan. 2021. Development of a Mobile Application of Internet-Based Support Program on Parenting Outcomes for Primiparous Women. International Journal of Environmental Research and Public Health 2021 Jul; 18 (14):7354. doi: 10/3390/ijerph18147354. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8308101/>

LIITE 1. TIETOKANTAHAKU

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset/ 01/2015- 02/2023 Vertaisar- vioitu	Osumia	Otsikkota- solla hyväk- sytty	Tiivistelmätasolla hyväksytty	Koko teksti	Lopulliseen aineistoon
Sage Pre- mier	digital apps OR mo- bile app AND Mot- herhood OR parent- hood OR paren- ting AND Effec?		1459	34	10	4	0
Pubmed	digital apps OR mo- bile app AND Mother- hood OR parent- hood OR paren- ting AND Effec?		937	23	8	11	6
Proquest	(digital app OR mo- bile app) AND (mot- herhood OR parent- hood) AND (effect		539	18	12	8	4

	OR effective OR effectiveness)						
Ebscohost	digital apps OR mobile app AND Motherhood OR parenthood OR parenting AND Effect?		89	8	2	0	0
Science-Direct	(digital app OR mobile app) AND (motherhood OR parenthood) AND (effect OR effective OR effectiveness)		1385	20	12	3	1

LIITE 2. KIRJALLISUUSKATSAUKSEEN VALIKOITUNEET ARTIKKELIT

Tutkimuksen tekijät	Tutkimuksen nimi	Tarkoitus/tavoitteet	Aineisto, aineisto keruutapa	Keskeiset tulokset	Laatupisteet
Shorey, Shefaly; Yang, Yen Yen; Dennis, Cindy-Lee 2018, Singapore	A Mobile Halth App-Based Postnatal Educational Program (Home-but not Alone)	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää vastasyntyneiden vanhempien näkemyksiä mobiiliterveys (mHealth)-sovellus pohjaisen synnytyksen jälkeisen koulutusohjelman sisältöä ja toimitusta	(n=17) Satunnaistettu, kontrolloitu koe Kvalitatiivinen, puolistrukturoitu haastattelu	Osallistujat arvioivat koulutusohjelman olleen hyvä, antaneen luotettavia neuvoja ja luottamusta siihen, etteivät olleet vanhemmuudessa yksin. Sovellus palveli paikallista kontekstia ja uuden sukupolven vanhempia, ne olivat helposti saatavilla, mahdollistivat tiedon keruun ja tiedot olivat räätälöityjä heidän yksilöllisiin tarpeisiin.	32/36
Sui Yong Mien, Teresa; Perialathan, Komatbi; Ahmad,	Perceptions and Acceptability of a Smartphone App	Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida,	(n=27)	Osallistujat kokivat sovelluksen hyödylliseksi, tehokkaaksi,	29/36

<p>Masitah; Juatan, Nurashma; Majid, Liana Abdul; Johari, Mohammed Zabri</p> <p>2021, Malesia</p>	<p>Intervention (ChildSafe) in Malaysia</p>	<p>kuinka vanhemmat/huoltajat hyväksyvät ChildSafe- älypuhelinsovelluksen interventiot</p>	<p>Kvalitatiivinen, puolistrukturoitu haastattelu</p>	<p>helppokäyttöiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, jolla he pystyivät arvioimaan kodin turvallisuutta pienen lapsen näkökulmasta. Sovellus korvasi osallistujien tarpeet etsiä tietoa kodin turvallisuudesta ja vaarallisuudesta. Sovellus toimi hyvin tähän tarkoitukseen arviointityökaluna. Sovellus sai harkitsemaan ja tekemään osallistujia muutoksia kodin turvallisuuskäytännöissä.</p>	
<p>Xilin, Li; Yao, Zhang; Ziwen, Ye; Lingling, Huang; Xujuan, Zheng</p> <p>2021, Kiina</p>	<p>Development of a Mobile Application of Internet-Based Support Program on Parenting Outcomes for Primiparous Women</p>	<p>Tutkimuksella testattiin uuden ”Internet-based-Support Program” ISP sovellusta kiinalaisille ensiäideille parantamaan heidän äitiystasoaan.</p>	<p>(n=30)</p> <p>Rekrytoitiin Shenzhenin äitiysosastolta</p>	<p>Osallistujat kokivat sovelluksen olleen helppokäyttöinen ja hyödyllinen vanhemmuuden tuessa. Tämä edisti sovelluksen käyttöä. Tulokset antoivat lisätietoa erilaisista vanhemmuuden tarpeista.</p>	<p>29/36</p>

			<p>Satunnaistettu, kontrolloitu koe</p> <p>Sekamenetelmä; kvalitatiivinen haastattelu ja kvantitatiivinen kysely</p>		
<p>Korpilahti-Leino, Tarja; Luntamo, Terhi; Ristkari, Terja; Hinkka-Yli-Salomäki, Susanna; Pulkki-Råback, Laura; Waris, Otto; Matinolli, Hanna-Maria; Sinnokki, Atte; Mori, Yoko; Fukaya, Mami; Yamada, Yuko; Soudander, Andre</p>	<p>Single-Session, Internet-Based Cognitive Behavioral Therapy to Improve Parenting Skills to Help Children Cope With Anxiety During the COVID-19 Pandemic</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata yhden istunnon Internet-pohjaisen kognitiivisen käyttäytymisterapian sisältöä ja toteutusta, joka auttaa vanhempia selviytymään lasten ja hallitsemaan päivittäisiä tilanteita lasten kanssa.</p> <p>Toisena tavoitteena oli selvittää käyttäjien</p>	<p>(n=189)</p> <p>Rekrytoitiin mainosten, mediatoiminnan, päiväkotien ja koulujen kautta</p> <p>Toteutettavuustutkimus, kyselylomake</p>	<p>Osallistujat olivat tyytyväisiä ohjelmaan, koska se oli lisännyt vanhemmuuden taitoja toimia lastensa kanssa sekä poisti ahdistuneisuuden tunnetta. Lisäksi ohjelma auttoi päivittäisten rutiinien organisoinnissa sekä suunnittelemaan tulevaisuutta lastensa kanssa.</p> <p>Kaikkienensa interventio auttoi vanhempia selviytymään vanhemmuuden vaatimuksista.</p>	<p>30/36</p>

2022, Suomi		sitoutuminen ja tyytyväisyys interventiosta.			
Leonard, Noelle R; Casarjian, Bethany; Fletcher, Richard R; Praia, Cathleen; Kelemen, Anna; Rajan, Sonali; Salaam, Rasheeda; Cleland, Charles M; Gwadz Viorst, Marya 2018, USA	Theoretically-Based Emotion Regulation Strategies Using a Mobile App and Wearable Sensor Among Homeless Adolescent Mothers	Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia mobiiliteknologian ja puettavan anturin hyväksyttävyyttä, toteutettavuutta, käyttötapoja ja mekanismeja, joilla edistetään nuorten äitien mukautuvia tunteiden säätelystrategioita tosielämässä.	(=49) Rekrytointi tehtiin nuorten äitien turvapaikka-asuntolasta Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen	Osallistuja kokivat sovelluksesta olleen hyötyä tunteiden säätelyyn, josta heille tuli olenainen työkalu. Sovellus auttoi heitä tunnistamaan tunteensa, kannusti tunteiden itseseurantaan ja luomaan selviytymisstrategioita vaikeisiin tilanteisiin. He oppivat käyttämään opittuja taitoja sekä sovellus ja puettava anturi auttoivat heitä hallitsemaan stressiä ja toimimaan paremmin lapsensa kanssa. Sovellus auttoi mukautumaan stressaaviin tilanteisiin arjessa.	30/36

<p>Breitenstein, Susan M; Fogg, Louis; Ocampo, Edith V; Acosta, Diana I; Gross, Deborah</p> <p>2016, USA</p>	<p>Parent Use and Efficacy of a Self-Administered, Tablet-Based Parent Training Intervention</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida ezParent- ohjelman toteutettavuutta ja tutkia vanhempien tyytyväisyyttä ohjelmaan sekä testata ezParent- ohjelman tehokkuutta vanhemmuuteen ja lasten käyttäytymisen paranemiseen</p>	<p>(n=79)</p> <p>Rekrytoitiin kaupungin perusterveydenhuollon klinikalta</p> <p>Satunnaistettu kontrolloitu koe</p>	<p>Osallistuja kokivat ohjelman olleen erittäin hyödyllinen ja suosittelevat sitä toisille. Vanhemmat olivat tyytyväisiä sovelluksen sisältöön, ravitsemustietoihin ja terveyden edistämiseen. Vanhemman ja lapsen välinen yhteys (lämpö) kasvoi sovellusta käyttäneillä vanhemmilla.</p>	<p>33/36</p>
<p>Roberts, Kristin J; McAdams, Rebecca J; Kristel, Ori V; Szymanski, Alison M; McKenzie, Lara B</p> <p>2019, USA</p>	<p>Qualitative and Quantitative Evaluation of the Make Safe Happen App: Mobile Technology-Based Safety Behavior Change</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena arvioida vanhempien tietoisuutta lasten tapaturmien ehkäisyyn liittyen, heidän käyttökokeustaan Make Safe Happen- ohjelman avulla</p>	<p>(n=40)</p> <p>Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus tehostetusta sovelluksen kohde-ryhmästä</p>	<p>Osallistuja kokivat saaneensa merkittävästi lisää tietoutta kodin turvallisuuskäyttäytymisestä ja turvallisuuden parantamisesta kotonaan ja lähiympäristössä. Sovellus sai vanhempia ryhtymään kodin turvatoimiin sekä se motivoi vanhempia</p>	<p>28/36</p>

	Intervention for Parents			<p>asentamaan turvalaitteita. Sovellus auttoi vanhempia tarkastamaan kodin turvallisuutta. Vanhemmat käyttivät huoneiden tarkastuslistoja lisätäkseen kodin turvallisuutta. Varsinkin pienten (alle 2-v) lasten vanhemmat kokivat hyötynensä paljon sovelluksesta.</p>	
<p>Achouche, Vincent; Piollet, Margaux; Temame, Myriam; Cao, Xuan Nga; D'herbement, Victor; Moreau, Jacques; Wendland, Jacqueline</p> <p>2022, Ranska</p>	<p>The impact of a mobile application on parental attitudes, their knowledge of child development, and sense of parenting self-competence</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia Gazouyi-sovelluksen hyväksyttävyyttä, merkitystä ja vaikutuksia syntymästä 2-vuotiaiden lasten vanhemmilla.</p>	<p>(n=60)</p> <p>Sosiaalisen median vanhemmuusfoorumeilta ja Facebookista</p> <p>Kvantitatiiviset kyselyt, myös avoimia kysymyksiä</p>	<p>Tutkimus ei tuonut merkittävää tulosta vanhemmille, jotka olivat käyttäneet sovellusta.</p> <p>Osallistujat olivat kuitenkin kokeneet tyytyväisyyttä vanhemmuudestaan, kun heillä oli ollut käytössä tämä sovellus, jolla pääsivät terveydenseurantaan ja vanhemmuussovellukseen.</p>	32/36

				Sovellus oli auttanut vanhempia vanhemmuuden osaamisessa (pienien lasten vanhemmat) sekä saamaan parempaa tietoutta lapsen kehityksestä.	
Rhodes, Alexandra; Kheireddine, Sara; Smith, Andrea D. 2020, Englanti	Experiences, Attitudes, and Needs of Users of a Pregnancy and Parenting App (Baby Buddy) During the COVID-19 Pandemic	Tutkimuksen tavoitteena oli: 1) saada näkemyksiä vanhemmilta Baby Buddy-sovelluksen käyttämisestä, 2) tutkia täyttääkö sovellus käyttäjien tarpeita 3) kehittää Baby Buddy -sovellusta saadun palautteen kautta	Osallistujat rekrytoitiin Baby Buddy-sovelluksen käyttäjistä (n=436) Sekamenetelmä, verkkokysely (kvantitatiivinen) sekä puolistrukturoitu puhelinhaastattelu (kvalitatiivinen)	Vanhemmat luottavat verkkopohjaisiin sovelluksiin ja se auttoi heitä koronapandemian aikana. Sovelluksia tulee päivittää riittävän usein ja sisältöä tulisi muokata vastaamaan vanhempien tarpeita vastaavaksi. Baby Buddy- sovellusta pidettiin tärkeä työkaluna, kun terveydenhuollon ja muiden ammattilaisten henkilökohtaista apua ei ollut saatavilla COVID-10 pandemian aikana. Sovellus antoi käyttäjilleen luotettavaa ja helposti ymmärrettä-	32/36

				vää tietoutta. Sovelluksen videoita ja monipuolisuutta pidettiin tärkeinä.	
<p>Suaréz, Arminda; Rodríguez, Juan Antonio; Rodrigo López, Maria José</p> <p>2016, Espanja</p>	<p>The Spanish online program "Educar en Positivo" ("The Positive Parent"): Whom does it benefit the most?</p>	<p>Tutkimuksella arvioitiin "Educar en Positivo" – vanhempainohjelmaa, joka tarjotaan verkossa.</p>	<p>Espanjankielisiä, (n=60)</p> <p>Osallistujat rekrytoitiin ohjelman verkkosivuston, Facebookin ja Twitter tilin kautta</p> <p>Interventio-tutkimus, toteutettu verkkokyselyllä, jossa kysymyspatteristo</p>	<p>Osallistujat olivat tyytyväisiä ohjelman käytettävyyteen, moduulin sisältöön ja käsitykseen omasta vanhemmuuden itsetehokkuudesta.</p> <p>Vanhemmat, jotka olivat tottuneita internetin käyttäjiä, listasivat useita ohjelman positiivisia vaikutuksia. Heille ohjelma oli lisännyt lasten käyttäytymisongelmien hallintaa, kykyä hallita konflikteja lastensa kanssa, lisännyt hyvinvointia, yhteistä laatu-aikaa perheen kesken ja lisännyt mahdollisuuksia kokemusten jakamiseen toisten vanhempien kanssa.</p>	<p>24/36</p>

<p>Soudander, Andre; Ristkari, Terja; Kurki, Marjo; Gilbert, Sonja; Yli-Hinkka-Salomäki, Susanna</p> <p>2022, Suomi</p>	<p>Effectiveness of an Internet-Based and Telephone-Assisted Training for Parents of 4-Year-Old Children With Disruptive Behavior</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli verrata ja tutkia internet-pohjaisen ja puhelinavusteisen Suomen vahvimpien perheiden -vanhemmuusohjelman tehokkuutta</p>	<p>(n=232) perhettä valikoitiin satunnaisesti otoksesta, jotka olivat jo mukana Suomen vahvimmat perheet -ohjelmassa (n=600)</p> <p>Satunnaistettu, kontrolloitu koe</p>	<p>Osallistujat kokivat, että heidän vanhemmuuden taitonsa olivat parantuneet. Tutkimus osoitti, että vanhempien taidot tukea lastensa sosiaalista kehitystä paranivat. Ohjelmalla oli merkittäviä vaikutuksia vanhempien kykyyn hoitaa päivittäisiä siirtymiä sekä aktiviteetteja. Ohjelma vaikutti lasten kodin ulkopuoliseen toimintaa ja vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Vanhemmilla ei ollut niin suurta tuskaa vanhemmuudessa intervention jälkeen.</p>	<p>36/36</p>
---	---	--	--	---	--------------

LIITE 3. LAADUNARVIOINNIN TARKASTUSLISTA

Laadunarvioinnin tarkistuslista

(Vapaasti suomennettuna Hawkeria mukaillen Ulla Hännäkinen ja Kirsi Jaakonaho)

Arviointikriteeri	Pisteitys	Pisteityksen kuvaus
1. Tiivistelmä & otsikko Kuvaako tiivistelmä ja otsikko tutkimusta selkeästi?	4	Järjestelmällinen ja jäsennetty informatiivinen tiivistelmä sekä selkeä otsikko.
	3	Lähes kaikki tiedot sisältävä tiivistelmä.
	2	Tiivistelmä puutteellisilla tiedoilla.
	1	Ei tiivistelmää
2. Esittely ja tutkimuksen tarkoitus Onko tutkimuksen taustatiedot ja tarkoitus selkeästi esitetty	4	Tarpeen mukainen ja ytimekäs kuvaus tutkimuksen taustasta (esim. kirjallisuuskatsaus). Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tehtävät (tutkimuskysymykset) selkeästi määritelty.
	3	Tutkimuksen taustaa kuvattu jonkin verran ja tutkimuskysymykset hahmoteltu.
	2	Taustaa, tarkoitusta, tavoitetta ja tehtäviä kuvattu puutteellisesti
	1	Tarkoitus, tehtävät ja tavoite puuttuvat. Tutkimuksen taustaa / kirjallisuuskatsausta ei ole tehty
3. Menetelmä & tiedonkeruu Onko menetelmä sopiva ja selkeästi esitetty?	4	Menetelmä on tutkimukseen sopiva ja kuvattu selkeästi. Tiedonkeruu kuvattu yksityiskohtaisesti
	3	Menetelmä sopiva, kuvaus puutteellinen ja tiedonkeruu kuvattu.
	2	Menetelmän soveltuvuus kyseenalainen ja kuvattu puutteellisesti. Tiedonkeruun kuvattu vähäisesti.
	1	Ei mainintaa menetelmästä ja/tai menetelmä epäsoveltuva ja/tai ei kuvausta tiedonkeruusta
4. Otanta Vastaako otanta tutkimuksen tarkoitukseen?	4	Tarkka kuvaus tutkittavista ja heidän / niiden välisestä suhteesta. Tutkimuksen otanta soveltuu tutkimukseen. Vastausprosentit esitetty ja kuvattu.
	3	Tutkimuksen otanta soveltuva, mutta jotain em. tietoja puuttuu.
	2	Otanta mainittu, mutta yksityiskohtainen kuvaus puutteellista
	1	Ei selvitystä otannasta.
5. Tietojen analysointi Onko tietojen analysointi kuvattu täsmällisesti?	4	Analyysi selkeästi kuvattu. Laadullinen tutkimus: kuvaus miten teemat johdettu, vastaajien validaatio / triangulaatio. Määrällinen tutkimus: Hypoteesin testaus perusteltu, tilastollinen merkittävyys pohdittu.
	3	Analyysi kuvattu
	2	Analyysi niukasti kuvattu
	1	Analyysia ei ole kuvattu
6. Eettisyys Onko eettisiä kysymyksiä käsitelty? Onko tutkijoiden ja osallistujien välinen suhde huomioitu asiaankuuluvasti?	4	Huomioitu ja reflektiivisesti pohdittu luottamuksellisuus, suostumukset, ennakkosuhteet ja virhelähteet
	3	Em. eettiset kysymykset tiedostettu, mutta ei välittämättä oletettu täysin huomioon.
	2	Lyhyt maininta aiheesta.
	1	Ei mainintaa aiheesta.
7. Tulokset Onko selkeä kuvaus tuloksista?	4	Tulokset täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä sekä loogisesti eteneviä. Mahdolliset taulukot kuvattu tekstissä. Tulokset vastaavat tutkimuksen tarkoitusta. Riittävät tiedot esitetään tulosten tukemiseksi.
	3	Tulokset kuvattu, mutta perustelut puutteellisia.
	2	Tulokset kuvattu umpimähkäisesti, epätarkasti ja epäloogisesti.
	1	Tuloksia ei ole kuvattu tai ne eivät liity tarkoitukseen ja tavoitteisiin

8. Tulosten yleistettävyyden ja siirrettävyys Ovatko tulokset yleistettävissä?	4	Viitekehys, tausta ja asetelma kuvattu riittävästi, jotta vertailu on mahdollista. Lisäksi 4 pistettä kohdasta 4 (otanta).
	3	Viitekehys, tausta ja asetelma osittain kuvattu. Vähintään 3 pistettä kohdasta 4 (otanta).
	2	Viitekehys, tausta ja asetelma lyhyesti kuvattu.
	1	Viitekehystä, taustaa ja asetelmaa ei kuvattu.
9. Tulosten hyödynnettävyys Kuinka tärkeitä tulokset ovat teoriaan ja käytäntöön?	4	Tutkimus edistää jotenkin uutta tai erilaista näkökulmaa koskien ymmärrystä aiheesta. Tuo esille ideoita jatkotutkimukseen. Tuo esille ehdotuksia käytännön työhön.
	3	Kaksi edellä mainituista kohdista kuvattu.
	2	Yksi edellä mainituista kohdista kuvattu.
	1	Ei mikään ylläolevista.